

STATISTIK • SID 5

Julbränderna
har minskat

INTERVJUN • SID 18

”Det var modigt att
anställa mig.”

TJUGOFYRA⁷

En tidning utgiven av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

#4 2009

Pajala pilotfall om likvärdigt skydd

Pajala kommun har förändrat räddningstjänsten i Korpilombolo från deltid till värn. MSBs tillsynsenhet protesterar mot vad man anser är en försämring av säkerheten.

Myndigheten har definierat likvärdigt skydd och hävdar att invånarna i Korpilombolo fått sämre skydd än vad man har på andra orter med motsvarande storlek.

Frågan om räddningstjänsten i Korpilombolo kan nu hamna på regeringens bord.

Sidan 8

LSO-ÖVERSYN

Brandman och polis?

En utredning vill införa trygghetsstyrkor där brandman och polis kan vara samma person.

Sidan 6

INFORMATIONSSÄKERHET

Inte bara säkerhet

Sidan 12

FOTO: JOHAN EKLUND

Gott Nytt År med ny sida av MSB

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap kan fira sin ettårsdag med en vettig webbsidesadress: www.msb.se och vår nya webbsida. På ett vis kan det symbolisera MSB:s första år, en del energi har gått åt till att etablera myndigheten helt enkelt. Få ordning på allt som måste fungera i vardagen.

Men vi har inte bara ägnat oss åt inåtvänt arbete, tvärtom. Dels har EU-ordförandeskapet ställt sina krav – och nu i slutet av året har det arbetet accelererat med flera viktiga stora EU-möten samt förstas klimatmötet i Köpenhamn. MSB har drivit på och fått gehör för den svenska synen på det förebyggande arbetet med naturolyckor och klimatfrågor bland annat.

I arbetet med pandemin har behovet varit stort av samordnad information och tydliga budskap kring den så kallade svininfluensan. Trycket har varit högt på vår portal www.krisinformation.se och den telefonservice som finns kopplad till den, 020-20 20 00. Men vi har ständigt nya akuta frågor att bevaka runt om i världen, och för närvarande är något hundratal medarbetare ute på internationella insatser.

Vi ökar också tempot för att arbeta förebyggande med andra frågor som varit centrala i den svenska debatten kring samhällsskydd och beredskap: brandsäkerhet, anlagda brän-

LEDARE

Helena Lindberg
Generaldirektör,
MSB

Klimaträttvisa kommer att få ökad betydelse i den politiska debatten under kommande år

der, äldres säkerhet och barns säkerhet. Och nu i juletid har vi givetvis anledning att åter uppmärksamma att en vanlig brandsak i hem är bortglömda stearinljus. Skaffa brandvarnare och lämna aldrig ljus obevakade. Samt agera varsamt med fyrverkerier på nyår!

Nyår är bokslutstid, men nyår är också tid att blicka framåt. När vi gör det ser vi ett antal skeenden som kommer att påverka vårt arbete med samhällsskydd och beredskap.

Globaliseringen skapar beroendeförhållanden som är svåra att överblicka och gör oss sårbara. Komplexiteten och vårt beroende av tele, transportsystem, el, IT och annan infrastruktur tvingar oss att bli skickligare på samverkan mellan offentliga och privata aktörer. Andra effekter av globaliseringen är att en stor del av befolkningen semestrar i fjärran länder. Smittspridning går mycket snabbt från land till land inte bara vid pandemier. Finskrisen visar att problem – och möjligheter – som för bara tio år sedan var nationella idag sprids globalt.

Klimatfrågan påverkar alla. Här i Norden talar vi om extrema väder och naturkatastrofer, risken för översvämningar, ras och skred. Men den andra sidan av myntet, ökenutbredningen och vattenbrist, får större konsekvenser globalt sett, eftersom brist på vatten och åkermark leder till svält, nya väpnade kon-

flikter och omfattande folkförflyttningar. Klimatflyktingar är idag ett begrepp, och Climate Justice – klimaträttvisa – kommer att få ökad betydelse i den politiska debatten under kommande år.

Demografi och segregering. Vi blir allt äldre, och antalet olyckor med svåra konsekvenser bland äldre ökar. Varje år faller runt 3 000 så illa att de dör som en följd av skadorna, varje vecka avlider någon till följd av brand. Med relativt enkla medel kan vi minska dessa olyckor rejält.

Brandvarnare, ökad kunskap om brandskydd och fler sprinkler skulle rädda många liv. Ett systematiskt säkerhetsarbete minskar det personliga lidandet och ger dessutom positiva samhällsekonomiska konsekvenser.

Fler flyttar till städerna globalt sett och segregering skapar skillnader inte bara i arbetslöshet och utanförskap utan också som livslängd, livskvalitet, folkhälsa och säkerhet.

Det där är exempel på trender och skeenden som ligger bakom MSB:s val av fokusområden i planeringen för kommande år, fokus på till exempel klimatanpassning, resursanvändning, ledning och samordning, kommunernas arbete med samhällsskydd och beredskap och vår egen myndighetsutövning.

Med det vill jag önska alla läsare av Tjugofyra7 en God Jul och ett Säkrare Nytt År!

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart Ledaaren på sidan 2 är att betrakta som MSB:s officiella linje.

REDAKTIONEN

Gunno Ivansson
Journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 06
gunno.ivansson@msbmyndigheten.se

Per Larsson
Journalist
010-240 51 02
per.larsson@msbmyndigheten.se

Adress
Tjugofyra7, L 255,
651 81 Karlstad

E-post
redaktionen@tjugofyra7.se

Webb
www.tjugofyra7.se

Upplaga
40 000 exemplar

Tryck
V-TAB, Västerås. Tryckt på miljövänligt papper. Tryckdag detta nummer: 30 november. Nästa tryckdag: 17 februari.

INNEHÅLL #04

4

10

16

22

NYHETER
Sanering inte räddningstjänst
Sidan 4

Pajala kan bli fall för regeringen
Sidan 8

Blåljus under samma tak
Sidan 10

Styrel avgör vem som får ström
Sidan 16

Kriskansliet ger regeringen lägesbild
Sidan 22

INTERVJU
"Vi måste våga vara kritiska"
Sidan 18

MIN ÅSIKT
"Varför kräver inte MSB sprinkler?"
Sidan 31

Lite överflödig(?) information...

➔ Efter senaste numret var det flera läsare som hörde av sig och hade synpunkter på vårt språk. "Är inte Tjugofyra7 för privatpersoner eftersom ni använder så svåra ord" undrade en läsare.

Självklart är Tjugofyra7 till för alla, en stor del av våra läsare är just privatpersoner med intresse för säkerhetsfrågor. Till vårt försvar kan vi bara säga att det är lätt att ta till sig begrepp och termer som används av experter. Och vi lovar försöka bättra oss.

De två ord som vi fick kommentarer om efter förra numret var antiviraler och redundans. Om det förra kan vi bara upprepa innehållet

i en faktaruta på sidan 12 i nr 2 av Tjugofyra7:

"Virushämmande medicin. Botar inte en infektion, men kan lindra symtomen och förkorta sjukdomstiden. Om läkemedlen ges förebyggande kan de förhindra sjukdom hos någon som riskerar att smittas.

Tas under begränsad tid och till skillnad från ett vaccin ger antiviraler inget skydd efter att behandlingen upphört."

Redundans är mer komplicerat. Det har blivit något av ett modeord och dyker upp i en rad olika sammanhang från dataprogrammering till krishantering. Slår vi i Svenska akademiens ordlista får vi följande besked: överflöd i information, övertydlighet.

Inte direkt glasklart om den betydelsen överförs till att handla om SVT:s sändningar som det gjordes i vårt förra nummer. Vi ringde Språkrådet där Anna Antonsson förklarade:

– Det är från början ett latinskt ord som betyder överflöd, men har lite mer specifik betydelse som term i olika sammanhang. Inom informationsteori betyder det den del av ett meddelande som kan tas bort utan att information går förlorad.

I krishanteringssammahang betyder det väl att man har reservkapacitet.

Och då närmar vi oss den förmodligen vanligaste betydelsen. Rikstermbanken (www.rikstermbanken.se) är Sveriges nationella termbank som förvaltas av Terminologisentrum, TNC. Den innehåller termer och begrepp från ett stort antal ämnesområden.

En sökning på redundans under termer i rikstermbanken ger fem träffar. En av dem är hämtad ur publikationen Säkerhetsguide för evenemang som gavs ut förra året av Rikspolisstyrelsen och Räddningsverket. Där står att redundans betyder:

"överskott" eller reservkapacitet för att klara uppkomna situationer.

TNC själv ger två betydelser:

1) tillstånd då mer än ett medel finns för att upprätthålla ett givet funktionssätt.

2) övertalighet i syfte att öka funktions-säkerheten hos komponenter eller system i en konstruktion, t.ex. i ett kylsystem.

En lång utläggning om begreppet, men i det här fallet tar vi risken att vara redundanta.

4

FRÅGOR TILL...

...Elias Melki, vd för MSB Center som sålt sin internet-adress msb.se till MSB för 950 000 kronor.

1 När MSB-kommittén för ett år sedan försökte köpa domänen blev det ingen affär. Varför gick det bättre den här gången?

– De som förhandlade nu var mer seriösa, förstod vad det här går ut på och att det kostar pengar.

2 Vad innebar det för er att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bildades?

– Vi har fått fruktansvärt mycket feladresserad epost, inte minst från andra länder som försökt kontakta myndigheten.

3 Är du nöjd med uppgörelsen?

– Jag tycker det blivit en bra lösning både för oss och myndigheten. Samtidigt som det inneburit en massa extraarbete för min personal har det varit besvärligt för myndigheten också. Men jag känner ju när jag sitter och skriver msb-center att det inte är lika smidigt som tidigare.

4 Det är djup lågkonjunktur, hur går MSB Center?

– Affärerna går strålände. Senaste året har det gått jättebra och prognosen för nästa år ser väldigt bra ut. Vi ser ljus på framtiden.

PANELEN

Tjugofyra7 har ställt tre aktuella frågor till tre personer i branschen.

Eva Ljungkvist
Brandingenjör, Sydöstra Skåne

Karin Börjesson
enhetschef krishantering, Länsstyrelsen Norrbotten

Johan Lundin
verksamhetsansvarig risk, WSP

LSO-översynen föreslår trygghetsstyrkor. Kan en person vara brandman, polis och ambulanssjukvårdare?

– Ja, varför skulle man inte kunna läsa in fler behörigheter inom det här gebitet? Generellt ser jag ingen konflikt. Men att jobba mot fler lagstiftningar ställer krav både på personal och utbildningen.

– Jag är positiv till att man prövar. Tror man kan ha trygghetsstyrkor för att utföra tilläggsuppgifter, ungefär som IPV. Men man kan inte ersätta yrken.

"Tror det blir svårt"

– Det är inte omöjligt att öka bredden i sitt register, men då minskar specialistkunskaperna. Det handlar om att matcha profilen på figuren mot behovet. Jag tror det blir svårt att hålla den kompetens som behövs.

Vad är en kris?

– En händelse som är utöver de vardagliga rutinerna.

– När de resurser man har inte är tillräckliga och man får problem att hantera situationen.

– När stora värden hotas, mänskliga som ekonomiska. Det kan vara vid nära förestående fara för en stor olycka eller att den sker.

Vad önskar du dig i julklapp av MSB?

"Nationellt fokus"

– Att man lägger fokus på utveckling av den nationella räddningstjänsten. Det internationella får inte ta över från det nationella.

"En aktiv myndighet"

– En aktiv myndighet som är bra på att jobba utåt med stöd i form av utbildning, information, uppdateringar och så vidare.

– Har en lång önskelista. Först på listan står att skapa erfarenhetsåterföring från bränder och olyckor till utformningen av vårt nya samhälle, exempelvis brandskyddsprojektering och riskhänsyn.

NYTT OM NAMN

■ **Lena Johansson** har anställts vid MSB:s enhet för utveckling av räddningstjänst och krishantering där hon arbetar med utveckling av ledning vid kriser och olyckor. Lena Johansson jobbade tidigare vid Södra Älvsborgs räddningstjänstförbund där hon var säkerhetssamordnare för Borås stad.

■ **Lars-Göran Uddholm** blir brandchef i Södertörns brandförsvärsförbund från 1 april nästa år. Uddholm är i dag produktionschef och ställföreträdande brandchef i förbundet Han ersätter Arne Jonsson som går i pension.

■ **Mats Ingelström**, 48 år från Landskrona, är ny skolchef på MSB Revinge. Han har de senaste 15 åren arbetat som skolchef och kommer närmast från Kunskapsgymnasiet i Malmö. Ingelström tillträder 1 februari.

■ **Torkel Schlegel**, har utsetts till chef för rättsenheten på MSB. Uppdraget som chefsjurist och som chef för rättsenheten har delats upp på två personer. Key Hedström fortsätter som myndighetens chefsjurist och medlem i den strategiska ledningsfunktionen, samt i myndighetens ledningsgrupp.

Sanering efter tågolyckor har vållat diskussioner mellan räddningstjänster och Banverket. Nu är avtal på gång.

FOTO: PER LARSSON

Strid om sanering efter tågolyckor

Banverket och kommuner tecknar avtal

Utryckning till en tågolycka är räddningstjänst. Däremot inte själva insatsen vid en tågolycka med omedelbar dödlig utgång.

Sanering och avspolning av loket är aldrig räddningstjänst.

■ Det beskedet har Tågkompaniet fått från MSBs jurister efter en självmordsolycka utanför Hallsberg i början av november.

I en skrivelse till MSB anser trafikchefen Håkan Jarl att räddningstjänsten försatte Tågkompaniet i en besvärlig situation eftersom man vägrade rengöra loket.

– Tidigare har räddningstjänsten varit behjälplig med att spola av loket. I detta fall ändrades plötsligt det som vi uppfattat som en rutin. Polisen var också på plats och de förbjöd oss att flytta på fordonet innan det var avspolat vilket försatte oss i en moment 22-situation; vi måste flytta fordonet för att få det avspolat, men får inte göra det för polisen förrän det är avspolat.

– Jag har jobbat inom järnvägen i 20 år och aldrig hamnat i den här situationen, aldrig någonsin, säger Håkan Jarl.

Enligt Nerikes Brandkår har man inte nekat rengöra loket.

– Vi gjorde en uttryckning som vanligt,

men insatsledaren från vår station i Byrsta konstaterade direkt att arbetet att ta hand om kvarlevorna skulle bli besvärligt och återvände till stationen, berättar brandingenjör Anna Henningsson.

– Efter 2-3 timmar ringde någon från Tågkompaniet till Byrsta och frågade om de kunde komma och spola av loket. Byrsta får inte ta ett sådant beslut utan hänvisade till det inre befälet på huvudstationen. Det kom dock ingen förfrågan dit.

Nerikes brandkår gör samma bedömning som MSB, uttryckningen är räddningstjänst, men upphör när personen är konstaterad omkommen.

– Vi har sedan många år en uppgörelse med polisen om att personer påkörda av ett tåg är deras ansvar. De har i sin tur ett avtal med en begravningsbyrå som har hand om kvarlevorna, säger Anna Henningsson.

I mån av tid och möjlighet utför räddningstjänsten sanering av tåg. Efter en kontrovers med Banverket för något år sedan vill man helst inte åta sig uppgiften.

– Vi är glada för överenskommelsen med polisen. Många gånger känner vi att när vi ändå är på plats hjälper vi till, men ibland har vi fått skit efteråt. Vi hade ett

ärende för något år sedan där vi hjälpte Banverket att spola av loket och skickade sedan en räkning på de här timmarna. Banverket skickade då räkningen vidare till dödsboet och vi fick en riktig utskällning eftersom det såg ut som räkningen kom från oss.

Praxis i landet är olika, de flesta räddningstjänster utför sanering och en del anser att det är räddningstjänst. En del har avtal med Banverket.

– Vi anser att det är räddningstjänst även att få igång trafiken. Om det finns en person under tåget plockar vi bort den oavsett levande eller död, säger Bo Johansson, metodansvarig för spår-bunden trafik vid Storstockholms räddningstjänst.

Liksom Storstockholm har Attunda avtal med Banverket.

– Vi betraktar det som räddningstjänst tills det är konstaterat att inte finns liv, då avslutar vi och går över på avtalet med Banverket. Vi stänger av och skyddsjordar, arbetet tar kanske 2-3 timmar, säger Sten Andersson, processchef Attunda.

GUNNO IVANSSON

Ett nytt avtal är på gång mellan Banverket och landets kommuner.

Enligt avtalet åtar sig räddningstjänsten att sanera tåglok och i gengäld svarar Banverket för utbildning i räddningsfrånkoppling.

■ Avtalet löser en flerårig diskussion mellan kommunerna och Banverket om räddningstjänstens roll vid olyckor när tåg kör på människor och vem som ska stå för viss utbildning.

Enligt avtalet ska räddningstjänsten även hjälpa till vid kontaktledningshaverier när Banverket inte får ut sina egna entreprenörer snabbt nog.

Som motprestation utbildar Banverket räddningstjänsterna i räddningsfrånkoppling och den utbildning brandmännen behöver för att uppfylla arbetsmiljölagen vid arbete på banvallen.

– Vi har skickat ut avtalen till omkring 200 kommuner och de flesta avtal är redan tecknade. Sedan har vi tecknat ett avtal med MSB i Revinge om att genomföra utbildningen och vi uppmuntrar MSB att skriva avtal med vår spårentreprenör, Banverket produktion. Vi vill ha med Banverket i utbildningen, dels för att få tillgång till vår anläggning, dels för att få den lokala förankringen, säger Jörgen Nicklasson, säkerhetschef på Banverket.

GUNNO IVANSSON

Julbränderna minskar

■ Men på arbetsplatsen tar vi inte samma ansvar som hemma

Julbränder i hemmen orsakade av levande ljus har minskat med en tredjedel sedan 1996.

Däremot har vi inte blivit bättre att sköta levande ljus på arbetsplatser och andra allmänna lokaler.

■ Det är i huvudsak under december månad som levande ljus orsakar bränder, fler då än under årets övriga tolv månader tillsammans.

Men bränderna har faktiskt minskat. Och det gäller i bostäder.

MSBs statistik visar på 148 bränder i december 1996. Därefter har antalet bränder successivt minskat för att förra året vara nere i 96.

– Det visar att information

och utbildning lönar sig, säger Ulf Erlandsson, brandutredare på MSB.

■ **Finns det några fler skäl till minskningen?**

– I slutet av 90-talet ökade användning av brandvarnare. Det har bidragit till att vi upptäcker bränder tidigare och kanske släcker flera utan att behöva larma räddningstjänsten.

Ulf Erlandsson varnar för att ställa levande ljus för tätt.

■ **Adventsljusstaken är alltså ett riskfyllt föremål?**

– Det är ett bra exempel på brandanstiftare.

Samtidigt som bränder med levande ljus minskar i hemmen händer inte mycket på arbetsplatser och andra allmänna platser. Där brinner det lika ofta som tidigare.

– I lärarum på skolor är det tyvärr vanligt att levande ljus orsakar bränder.

Den som tänder ljuset lämnar rummet när andra är där och släcker inte ljuset. Folk känner inte samma ansvar på

jobbet som i hemmet. Två orsaker till varför bränderna inte minskar på jobbet.

– Det finns skäl att tänka sig för på arbetsplatsen.

Några enkla råd är:

■ **Lämna aldrig ett brinnande ljus obevakat.**

■ **Den som tänder har ansvar för att släcka.**

■ **Ställ aldrig ett ljus på en plats där det utsätts för värme, exempelvis på TVn.**

Det handlar egentligen om sunt förnuft.

– Vi på MSB vill undvika bränder, men vi vill inte missunna folk att tända levande ljus, säger Ulf Erlandsson.

Levande ljus är totalt sett ingen dominerande brandorsak, den står årligen för cirka tre procent av bränderna.

Under åren 96-08 inträffade 53 procent av bränderna orsakade av levande ljus under december månad, därefter kommer januari med 13 procent.

PER LARSSON

Decemberbränder med levande ljus

år	-96	-97	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08
bostäder	148	123	150	123	170	136	141	120	120	126	102	98	96
allmänna byggnader	35	41	34	46	34	34	34	34	34	34	30	34	29

Kampanjer i juletid gör nytta

De allra flesta räddningstjänster har någon form av kampanjer i juletid för att minska bränder med levande ljus.

Fler än hälften tror på att kampanjerna gör nytta.

– I länet har julbränderna minskat från 20 till fem per år, säger Peo Staberyd, räddningschef i Nerikes brandkår.

■ Tjugofyra7 skickade ut en enkät till landets räddningstjänster. Vi frågade om man brukade ha kampanjer i samband med advent/jul för att uppmärksamma på riskerna med levande ljus, och om man tror att kampanjerna gör nytta.

Vi fick svar från 62 räddningstjänster, det motsvarar nästan en tredjedel.

97 procent svarade att de genomför någon form av informationsinsats.

53 procent anser att satsningen för nytta, 29 procent vet inte, 13 procent hoppas och fem procent tror inte det har någon effekt.

Många konstaterar att bränder med levande ljus är för få för att man statistiskt ska kun-

na se någon minskning. Andra har gjort sammanfattning som Staberyd.

– På sikt har antalet ljusrelaterade bränder minskat. Trägen vinner, säger Christer Björkman, chef olycksförebyggande i Umeå.

– De senaste sju-åtta åren har vi inte haft några julbränder, säger Conny Johansson, brandmästare i Mark.

Många gör sina satsningar med stöd av brandskyddsförenings länsorganisation.

Aktiviteter i samband med julsmytning, kalendrar som delas ut i förskolor och skolor, brandmän som delar ut information vid köpcentrum och information via lokal media tycks vara de vanligaste greppen.

I Skellefteå har julkampanjen genomförts i form av dörrknackning. De senaste åren har man gått mer systematiskt till väga och även genomfört en praktisk brandvarnarkontroll.

– Nyttan är vanskelig att bedöma, men det är svårt att tänka sig att någon informationsmetod skulle ge bättre genomslag än en brandman som står i ditt hem och talar om hur vik-

tigt det är att du har en fungerande brandvarnare, säger Daniel Haarala, brandingenjör i Skellefteå.

Fler intygar att information från personal bemöts positivt.

– Det finns oftast ett stort intresse bland de vi får kontakt med. Sexåringar har visat sig vara goda budbärare till föräldrar, säger Thomas Wrååk, brandinspektör i Värmdö.

– Det är viktigt att inte enbart fokusera på bränder kopplat mot kvarglömda julljus utan även ta med risker med användning av marschaller, tomtelöss och felaktiga ljusslingor inomhus, risker med matlagning, exempelvis fondue, samt annan användning som ökar under jul- och nyårshelgen, säger Jan Klausner, brand- och olycksutredare i Ängelholm.

Lokalpressen anses också vara en bra samarbetspartner i sammanhanget.

– Tidningsartiklar där vi arrangerat ett brandtillbud för bra bilder verkar ha bäst genomslag. Tidningarna visar större intresse att skriva om man kan ha med bra bilder i artikeln, säger Owe Thörn, rädd-

Adventsljusstaken är en av de stora brandanstiftarna under december. Ljusen står tätt och ökar brandrisken. FOTO: ULF ERLANDSSON

ningschef i Eskilstuna.

Storstockholm har gjort gemensam satsning med andra räddningstjänster i regionen. Vid mediaträffar har man visat brinnande julgran och haft brandförloppscontainer ute på stan.

– Vi bad prästerna att prata om glömda ljus i kyrkan på första advent. Det blev även en nyhet i media, säger Anna-Karin Trollborg, Storstockholm.

I samband med en mäsas där besökarna till stor del var barnfamiljer i medelklassen ställdes frågan vad som orsakar mest bränder i våra hem, en klar majoritet svarade glömda ljus.

– Glädjande att man uppmärksammat ljusen, mindre glädjande att få nämnda spi-

sen som är en mycket vanligare brandorsak. Jag fick en tankeställare, säger Trollborg.

Ett något mer udda grepp använder Eksjö där brandmännen, deltidare med visst stöd av heltidare, sätter upp ett lustspel och blir skådespelare första advent.

– Förra året var det de ”busiga trollbarnen” som lyckades tända eld hemma i trollgrottan, ”tomtarnas” brandkår fick rycka ut och släcka. Dessa små spel är mycket uppskattade, vi brukar räkna in mellan 2 000-3 000 besökare, säger räddningschef Michael Carlsson.

PER LARSSON

Fotnot: 1 januari 2008 fanns 196 räddningstjänster i landet.

Brandbil, polisbil och ambulans i samma organisation i framtiden? Utredare av lagen om skydd mot olyckor vill att man tittar på införande av trygghetsstyrkor som kan svara för all samhällsservice.

FOTO: PELLER PHOTO

Polis och brandman i samma person

■ Utredning föreslår trygghetsstyrkor och lag om brandvarnare

Kan en brandman även vara polis?

Förslag om trygghetsstyrkor lanseras i översynen av lagen om skydd mot olyckor.

■ – Det är inte bara kommunerna som börjar få svårt att upprätthålla bemanning i områden där befolkningsunderlag minskar. Det är dags att börja fundera på trygghetsstyrkor, säger Thord Eriksson, försvarsdepartementet.

Han har lett översynen av lagen om skydd mot olyckor, och det mest anmärkningsvärda förslaget är att införa trygghetsstyrkor.

I klartext handlar det om man lokalt skulle kunna ha trygghetspersonal med hög tillgänglighet som är såväl brandman som polis och ambulanssjukvårdare. Styrkan ska kunna hantera nödlägen för allmän ordning, säkerhet och hälsa.

– Idén med deltidssbrandmän börjar urholkas, det är på många håll svårt att upprätthålla verksamheten. Jag tror

det behövs en trygghetsstyrka med all samhällsservice tillgänglig.

Rapporten som genomlyser lagen om skydd mot olyckor är gjord i regeringskansliet.

Hur förankrad är frågan om trygghetsstyrkor?

– Hela rapporten är processad med justitie- och socialdepartementet, som ansvarar för polis respektive sjukvård. De har inte sagt ifrån, säger Thord Eriksson.

Problem med bemanning och rekrytering ligger bakom fler förslag.

Utredningen föreslår att utbildningen av deltidssbrandmän bör få högre flexibilitet. Kanske kan den genomföras både med och utan rökdykning, differentiering av utbildning i räddningsledning tas också upp.

– Om man inte kan upprätthålla fem man i styrkan, som krävs för att rökdyka, måste det

Nya tider

”Idén med deltidssbrandmän börjar urholkas. Jag tror det behövs en trygghetsstyrka med all samhällsservice tillgänglig.

Thord Eriksson, Försvarsdepartementet.

vara bättre att man är fyra eller tre än inte har någon styrka alls. En sådan styrka kan hantera flera olika typer av nödlägen på ett effektivt sätt. Utbildningen måste anpassas och vara mer dynamisk, inte innebära organisatoriska låsningar.

Är det lämpligt att enligt lag kräva brandvarnare i varje bostad? Utredningen vill att det prövas.

– Vi föreslår att MSB tar fram

råd för brandskydd i olika hemmiljöer. Alla behöver inte samma skydd, därför känns det viktigt att identifiera olika behov och riskbeteenden. Ett allmänt råd som inte inriktas mot fastigheten utan den eller de personer som nyttjar boendet kan ge ett mer differentierat och problemorienterat stöd.

Det handlar om att nå ut till de som behöver hjälpen eller informationen.

– Det har inte varit problem att få folk att hänga upp brandvarnare, men hos en del fungerar det bara till batteriet tar slut. Vi måste få dessa personer att själva förstå att det är livsviktigt att bland annat ha tillgång till en fungerande brandvarnare.

Två viktiga områden kräver nationella krafttag. Det är skolbränder och äldres skador.

– Skadeutvecklingen är totalt sett försiktigt positiv, men de här två områdena avviker kraftigt. Vi anser att det olycks-

förebyggande arbetet måste inriktas på de problemområden som finns och att det ska vara mer kraft och pang på rödbettan i arbetet.

Socialstyrelsen föreslår driva arbetet med äldres säkerhet, MSB skolbränderna.

Totalt konstateras att reformen lagen om skydd mot olyckor utvecklas enligt intentionerna, men att det i en del avseenden går för långsamt.

Remisstiden för utredningen går ut 15 december. Därefter sker beredning i regeringskansliet. Framåt våren kan någon form av förslag komma.

PER LARSSON

Fotnot: Förutom ordförande Thord Eriksson ingick Lars Ekberg, Åke Lindström och Key Hedström, MSB, Roger Gustafsson, justitiedepartementet, Johan Bergström Ring, försvarsdepartementet, Hans Timan och Cecilia Torstensson, finansdepartementet i utredningens arbetsgrupp.

Fler förslag i LSO-översynen

■ Här är en sammanfattning av fler förslag och synpunkter i översynen av lagen om skydd mot olyckor.

Stöd till enskilda

Ett förslag som redan förverkligats är att regeringen gett MSB uppdraget att ta fram nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda, exempelvis nämns invandrartäta bostadsområden.

– Vi måste jobba mer efter de förutsättningar den har som drabbas av bränder, säger Thord Eriksson.

Skriftlig redogörelse/tillsyn

Skriftlig redogörelse för brandskyddet kan förenklas för den enskilde och bli bättre underlag för kommunal tillsyn. MSB ska se över allmänna råd och kommentarer.

MSBs arbete med handbok för tillsyn fullföljs och om-sätts i stöd till kommunerna genom bland annat utbildning.

Regeringen bör överväga krav på att den som utför tillsyn har gått tillsynsutbildning. Utredningen ser att tillsynsarbetet i kommunerna skiftar.

– Men lagen är ju den samma. Ställs behörighetskrav och därmed krav på utbildning kommer staten att stå för dess kostnader.

Länsstyrelsernas tillsyn

Resurserna för tillsyn är otillräckliga och bör stärkas. Det gäller storlek på resurser, kompetens och effektivitet.

Förslag om specialisering och samverkan mellan länsstyrelserna för att höja effektiviteten. MSBs stöd till länsstyrelserna bör utvecklas.

Olycksundersökningar och erfarenheter

MSB bör utöka olycksundersökningar och lärande i utbildningen samt överväga allmänna råd eller fler handböcker.

Målstyrning/handlingsprogram

Kommunernas styrning av säkerhetsarbete behöver utvecklas.

Åtgärder kan vara tydligare krav på innehållet i hand-

lingsprogram, stöd för breda säkerhetsarbete, utveckla målstyrning. Huvudsakligen kan det ske genom uppdrag eller rekommendationer till MSB att utveckla allmänna råd, handböcker, statistik, analyser med mera.

Heltidsbrandman

Flexibla lösningar för att bli brandman efterlyses. Exempelvis kan det ta för lång tid att leva upp till jämställdhet och mångfald om alla måste passera SMO-utbildning.

– Samtidigt ska vi värna om den yrkesutbildning vi fått med SMO. Men på sikt måste vi ändra marknadsföring av yrket och yrkesutbildningen.

Utredningen föreslår möjlighet att anordna kompletterande kurser för att ge kompetens som heltidsbrandman till personer med annan yrkesutbildning eller erfarenhet

Sotning

Sotningen bör tydligare bli en del av kommunens arbete med skydd mot olyckor.

– Branschen påverkas av miljö- och energifrågor. Frågan är om det kommer att finnas så många pannor att sota i framtiden, marknaden blir mer och mer begränsad.

Prova om kompetenskraven kan vidgas så att fler än skorstensfejartekniker kan utföra brandskyddskontroll.

Tidsintervallerna för brandskyddskontroll ses över och det bör provas om mer enhetliga frister kan tillämpas.

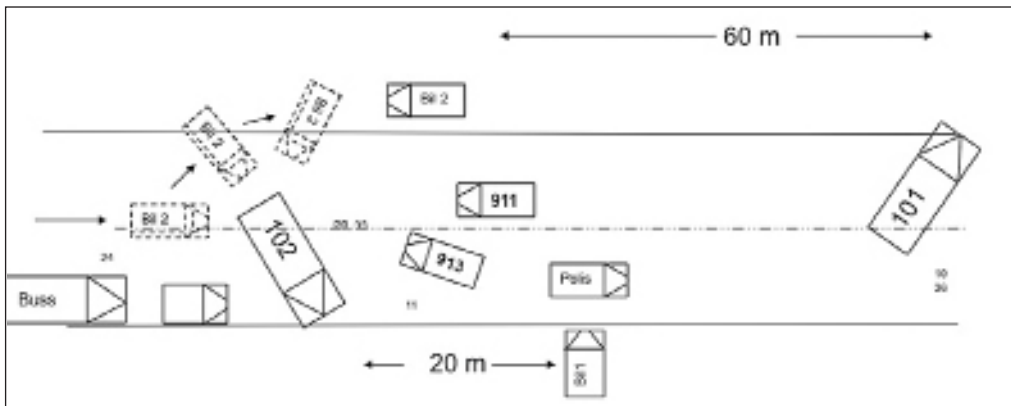
Länsstyrelserna bör i tillsyn följa upp hur kommunerna hanterar sotningsfrågorna.

Farlig verksamhet

Analys, bedömning och beslut om farlig verksamhet släpar efter och bör åtgärdas av länsstyrelserna. MSB bör ta fram allmänna råd eller handböcker som stöd till länsstyrelserna.

Kommunernas tillsyn bör mera fokuseras på att skapa tillräcklig beredskap för räddningsinsatser.

PER LARSSON

Skiss över olycksplatsen. Brandbil 102 blir påkörd av Bil 2. 913 och 911 är ambulanser som står mitt i skadeplatsen och har tagit hand om skadade från Bil 1. Bussen har stannat på grund av avspärrning. Brandbil 101 spärrar vägen från andra riktningen.

ILL: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Brandbil påkörd på olycksplats

VÄXJÖ

Räddningstjänst, ambulans och polis var mitt i arbetet med en trafikolycka.

Då körde en personbil rakt in i en av brandbilarna.

– Som tur var hade vi gjort en riktig avspärrning, annars hade nog fler blivit skadade, säger räddningsledare Peter Bengtsson.

■ Räddningstjänsten hade nyss kommit till trafikolyckan på riksväg 30, en mil norr om Växjö. Det var mitt i natten, mörkt och mycket dimmigt.

En personbil hade väjrt för en älg och kört av vägen. Fyra ungdomar fanns i bilen, men ingen allvarligare skadad än att de själva tog sig ur bilen.

Räddningstjänsten ställde en av sina bilar på tvären i körfältet, framför bilen fanns två ambulanser och där höll man på att ta hand om de skadade ute på vägen.

Föraren av brandbilen – en Scania med dubbelhytt och sex kubiks vattentank – höll på att ställa ut varningsparaply med rött ljus, när han plötsligt fick väja för en bil.

– Vi hade bara varit på plats någon minut. Bilen kom i minst 50 kilometer i timmen och körde rakt in i högra, bakre hörnet

på brandbilen, berättar Peter Bengtsson.

Smällen var rejäl. Bilen kastades över i diket på andra sidan vägen. I bilen fanns ett äldre par. Föraren, en kvinna, klagade över nacksmärtor och räddningstjänsten fick klippa av taket på bilen innan hon lyftes ut.

– Det var tur att vi hade stängt av vägen med brandbilen, annars kunde personbilen kört på både ambulanspersonal och skadade från första olyckan, säger Peter Bengtsson.

En buss och en bil hade redan stannat på grund av olyckan. Personbilen körde om dem innan krocken med brandbilen. Möjligen kan de parkerade fordonen ha skytt sikten för kvinnan och försenat hennes upptäckt av olycksplatsen.

– Det är första gången vi råkar ut för något liknande. Den första olyckan var enkel, men vi gjorde ändå en rutinuppställning och det var nog tur det.

Peter Bengtsson konstaterar att för några år sedan slarvade man ibland med uppställningarna. Var det en singelolycka kunde man parkera intill vägrenen och sedan vara från platsen på tio minuter.

– Vi har haft utbildning där även polis och ambulans medverkat och bestämt att vi alltid

spärrar av vägen. Sen kan man släppa på avspärrningen när man har läget klart för sig. Nu stängde vi av i bägge riktningar på grund av dimman.

Arbete vid trafikolyckor är inte riskfritt. Räddningspersonal kunde blivit påkört den här gången.

– Jag och flera med mig hade inte reflexväst. Vi ska alltid ha reflexvästar vid trafikolyckor, dag som natt. Det måste vi tänka på. Larmställ räcker inte.

Andra erfarenheter från händelsen som Peter Bengtsson noterar:

■ Växjös utryckningsfordon har arbetsstrålkastare fram och bak. Men när fordonet snedställs vid avspärrning är det den sida som är sämst belyst som riktas mot trafiken.

■ Åk alltid i två bilar på trafikolyckor. Vägen kan då vid behov stängas av i båda riktningar.

■ Så kallade Turbo Flare är ett bra komplement att ha på alla utryckningsfordon som varningshjälp. Turbo Flare ser ut som en hockeypuck med roterande ljus och placeras på vägen.

■ Viktigt att ta tidigt kontakt med polisen angående avspärrningen och att man är överens om att polisen ansvarar för den.

PER LARSSON

Läromedel för skolan

Läromedel inom området samhällets säkerhet finns för skolans alla åldersgrupper att skaffa gratis från MSB.

– Syftet är att lära barn och unga att hantera risker och faror i den egna vardagen. Andra delar i utbudet tar upp vad

samhället gör för att förebygga och hantera en stor olycka eller en kris. Sveriges bidrag till stabilitet i närområdet och internationell fred ingår också, säger Alexandra Johansson, MSB.

Skolmaterialet inom området samhällets säkerhet inne-

håller: brandkunskap, olycks- skydd, krisberedskap och säkerhetspolitik.

Till varje material finns en handledning som ger uppslag till övningar och uppgifter.

Vill du veta mer, eller beställa, besök: www.msbmyndigheten.se/skola

Pajala inför regeringen?

■ MSB kräver deltidsstyrka i Korpilombolo

Pajala tänker inte återinrätta deltidsstyrkan i Korpilombolo.

Kommunen vidhåller att skyddet ska vara likvärdigt inom kommunen – inte med övriga landet – och ärendet kan nu bli ett fall för regeringen.

■ Den nedlagda deltidsstyrkan i Korpilombolo är första fallet där MSB på eget initiativ öppnat ett tillsynsärende och innebär att myndigheten "kör över" länsstyrelsen i Norrbotten.

Enligt MSB innebär nedläggningen att invånarna i Korpilombolo fått ett sämre skydd än i andra orter av motsvarande storlek.

Styrkan lades ner förra året för att ersättas av ett räddningsvärn. I stället utökades deltidsstyrkan i Pajala med två till att bli sju man stark.

– Vi ser en större nytta i att utöka i Pajala. Deltidarna i Korpilombolo skulle ändå inte ha rätt att rökdyka, de skulle få stå och vänta på våra deltidsbrandmän från Pajala innan det kan göras en rökdykarinsats, säger Maria Törmä-Lindmark, kommundirektör i Pajala.

Värn finns på andra orter i kommunen och man gör bedömningen att ett fungeran-

de värn kan utföra en utvändigt släckning lika bra som två deltidare i Korpilombolo.

Kommunen delar heller inte MSBs tolkning av LSO att det ska jämföras med hela landet vid bedömningen av likvärdigt.

– Vi jämför inom kommunen, om vi skulle läsa lagen på det sättet skulle vi få utöka med två deltidskårer även i Junosuando och Tärendö.

Maria Törmä-Lindmark hänvisar till de speciella geografiska förhållandena med 6 500 invånare jämt utspridda på en yta av 8 000 kvadratkilometer. Det blir 0,8 invånare per kvadratkilometer.

– Vi har försökt se till att vi har en likvärdig räddningstjänst inom hela kommunen. Pajala är unikt när det gäller geografin och därför är det svårt att jämföra oss med andra kommuner. Jag har tittat på MSBs jämförelseorter och det finns ett par, tre stycken som ligger någonstans 0,8-0,9 invånare per kvadratkilometer, men de har en helt annan struktur, säger Maria Törmä-Lindmark.

Med ett krympande befolkningsunderlag anser inte kommunen att det ekonomiskt hållbart med en deltidsstyrka

i Korpilombolo. När deltidskåren inrättades i början av 1970-talet hade Korpilombolo 2 000 invånare och hela kommunen 10 000. I dag har Korpilombolo 550 invånare.

– Ända sedan jag började 1978 har det diskuterats en nedläggning, men det satte räddningstjänstlagens krav på tio minuters insatstid stopp för, säger Rolf Alldén, räddningschef i Pajala.

Korpilombolo har alltid haft få larm och kostnaden för deltidsstyrkan är 20 000 kronor i veckan.

– Och man ska inte stirra sig blind på rökdykningen, det är det minsta vi gör i vår verksamhet. Ett värn vore idealiskt. I deltidskåren hade vi åtta man som jobbade på Polarfönster och de finns alltid till hands, säger Rolf Alldén.

Länsstyrelsen begärde bland annat en riskanalys och efter ett antal träffar med kommunen accepterades till slut nedläggningen av deltidsstyrkan.

– Det vi säger är att kraven uppfylls under förutsättning att det inrättas ett räddningsvärn som ska ha minst motsvarande förmåga som övriga värn i kommunen. Vi vill också att man försöker få med de som var med i deltidskåren och krä-

ver en större utbildningsinsats för värnet än vad normalt görs för värn, säger Karin Börjeson, enhetschef på länsstyrelsens krishanteringsenhet.

Huvudkritiken från MSB är att avståndet från Korpilombolo till närmaste hel eller deltidsstyrka, som finns i Pajala, blir för stort. 48 kilometer mot genomsnittet på 3,5 kilometer för jämförelseorterna. Närmaste förstärkning finns 66 kilometer bort i Övertäljvik vilket är nästan dubbelt så långt bort som genomsnittet. MSB bedömer att det tar 40-50 minuter innan deltidskåren i Pajala kan starta en insats i Korpilombolo och den fördröjningen leder till en omfattande eller mycket omfattande skadeutveckling för de flesta typer av olyckor.

Kommunen har som kompensation sprinklat äldreboendet i Korpilombolo och inrättat ett värn men det räcker inte enligt MSB. Ett värn ses som ett komplement eftersom det baseras på frivillighet och har i regel

COPYRIGHT: LANTMÄTERIET

inte heller en deltidsstyrkas utbildning och kompetens.

– Med äldreboendet sprinklat hade det varit okej med en minskning av deltidsstyrkan till färre än snittet på fyra, och om en av dem är en förstainsatsperson är det bra, säger Björn Johansson, på MSBs tillsynsenhet.

MSB delar heller inte kommunens betoning av förmågan att kunna rökdyka.

– Vid de flesta larm behöver inte rökdykning utföras och förmågan att rökdyka är inte avgörande, särskilt inte sedan äldreboendet sprinklats.

GUNNO IVANSSON

Brandmän tog kött ur olycksbil

Brandmän i Södra Älvsborg plockade kött från en olycksbil och lade i brandbilen.

Räddningschefen polisanmälde händelsen.

■ – Sönt här får inte ske, vi måste ha allmänhetens förtroende i alla lägen, säger räddningschefen Kjell Wahlberg.

En förundersökning pågår hos polisen i Borås. Några deltidsbrandmän riskerar åtal för stöld eller egenmäktigt förfa-

rande. Oavsett vad polisutredningen säger kan brandmännen räkna med påföljd från arbetsgivaren.

– Det blir det, man får inte agera på det här sättet, säger Wahlbeck.

Det var i samband med en trafikolycka som brandmännen plockade till sig kött.

En långtradare hade välvt och delar av lasten hamnat i diket. Föraren instruerade bärgningsföraren att lasten skulle slängas, oavsett om den var

paketerad och i vissa fall även fryst.

– Det hörde killarna, och det uppstod en kreativ tanke. De upplevde inte att de stal utan tog hand om något som ändå skulle kastas, säger Wahlbeck.

Ett vittne i bilkön vid olyckan reagerade och anmälde vad som hänt till polisen som i sin tur tog kontakt med räddningsledaren på platsen.

– Räddningsledaren hade inte sett vad som hänt. Brand-

männen bar tillbaka köttet och polisen var beredd att låta undvara jämnt. Morgonen därpå anmälde räddningsledaren till mig och jag beslutade omedelbart att polisanmäla, berättar Wahlbeck.

Räddningstjänsten beslutade dessutom att göra en egen utredning.

– Det som gjordes var fel och får inte förekomma. Vi får inte befatta oss med annans egendom på det här sättet. Det är en moralisk och etisk fråga.

Hur har brandmännen reagerat?

– De är modstulna, tycker det är genant.

Wahlbeck konstaterar att den här typen av frågor tas upp i internutbildningen. Nu frågar han sig hur det tas upp, och hur det uppfattas.

– Kanske har vi blivit mer civila i vår yrkesutövning. Vi måste diskutera betydelsen av myndighetsutövning, betydelsen av att stå fri.

PER LARSSON

Förmåga att genomföra räddningsinsats i tätorten

tätort	kommun	invånare	Finns varm/motsv.?	Närmaste hel- deltidsstyrka				hel- deltidsstyrka nr 2			
				avstånd i km	Anspänn. tid i sek	Antal i styrkan	höjd-fordon	avstånd i km	Anspänn. tid i sek	Antal i styrkan	höjd-fordon
Syslebäck	Torsby	543	Nej	0	300	4	Nej	43	300	4	Nej
Nås	Vansbro	432	Nej	15	300	5	Nej	15	300	3	Nej
Furudal	Rättvik	444	Nej	0	300	5	Nej	38	300	6	Ja
Tallåsen	Ljusdal	604	Nej	10	300	6	Ja	27	300	5	Nej
Torpshammar	Ånge	475	Nej	7	300	5	Nej	38	300	5	Ja
Kälarne	Bräcke	456	Nej	0	300	3	Nej	30	300	4	Nej
Backe	Strömsund	606	Nej	0	300	4	Nej	42	300	5	Nej
Gäddede	Strömsund	441	Nej	0	300	5	Nej				
Hackås	Berg	482	Ja	15	300	3	Nej	20	300	4	Nej
Ytterhogdal	Härjedalen	557	Nej	0	300	4	Nej	47	300	5	Ja
Bygdeå	Robertsfors	496	Nej	0	300	2	Nej	18	300	5	Nej
Änåset	Robertsfors	606	Nej	0	300	2	Nej	16	300	5	Nej
Stensele	Storuman	551	Nej	4	300	5	Ja	78	300	5	Nej
Tallvik	Överkalix	430	Nej	2	360	5	Nej	50	360	5	Ja
Vidsele	Älvsbyn	565	Nej	0	360	2	Nej	32	300	7	Nej
Korpilombolo	Pajala	512	(Ja)	48	300	7	Ja	66	360	5	Nej

MSB har tagit fram en metod där man jämför med liknande orter om en ort har likvärdigt och tillfredsställande skydd. Här är vilka orter man jämfört Korpilombolo med.

Ny metod för att mäta likvärdigt skydd

MSB har tagit fram en metod för att bedöma om en kommun har ett likvärdigt och tillfredsställande skydd.

Metoden har tillämpats på Pajala som lagt ner deltidstationen i Korpilombolo.

■ När lagen om skydd mot olyckor, LSO, kom 2004 infördes målstyrning och som ett övergripande nationellt mål att det i hela landet ska upprätthållas ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor.

Ända sedan dess har det diskuteras vad som menas med likvärdigt och tillfredsställande skydd.

I den metod som MSB tagit fram är första frågan: kan nedskärningen påverka kommunens förmåga att genomföra en insats? Om svaret är ja – klarar man lagkraven?

MSB utgår från två avsnitt i lagen för att avgöra det:

1) Räddningsinsatser ska påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt enligt LSO 1 kap 3 §

2) Krav på likvärdigt och tillfredsställande skydd enligt LSO 1 kap 1 §.

– Problemet är att begreppen "godtagbar tid" och "effektivt sätt" inte är preciserade, var-

ken i lagstiftningen eller dess förarbeten. Det inbjuder till godtycke i bedömningen. Vi har i stället valt att fokusera på kravet på likvärdigt och tillfredsställande – skyddet får inte bli bra i en ände av landet och dåligt i den andra, säger Björn Johansson, på MSBs tillsynsenhet.

Skydd ser MSB som det samlade resultatet av tre delar:

- den enskildes egen förmåga
- räddningstjänstens förmåga att genomföra insatser
- nivån på de förebyggande åtgärder som vidtagits, t ex sprinkling av riskobjekt

En brist på ett område kan till viss del kompenseras genom åtgärder på ett annat.

– Man kan tänka sig att man minskar på styrkan om det kompenseras genom att stärka det förebyggande arbetet, men då måste kommunen kunna styrka en förväntad effekt.

Vid bedömningen av "tillfredsställande skydd" utgår myndigheten från nivån på räddningstjänsten när LSO trädde i kraft 2004.

– Vi har inga indikationer på att den nivån inte var tillfredsställande och har därför ingen anledning att ifrågasätta det.

Likvärdigt innebär inte att

Björn Johansson

Pajala ska ligga på samma nivå som Stockholm, jämförelsen ska göras mellan orter med liknande förutsättningar.

– Vi utgår från Statistiska centralbyråns definition av tätort och använder Sveriges kommuner och lands-

tings kommungruppsindelning för att hitta tätorter med jämförbara förhållanden.

De förhållanden man tittar på är bland annat folkmängd i tätorten, typ av boende, offentlig verksamhet och näringsliv på orten.

Med detta som stöd jämförs och bedöms räddningstjänstens förmåga att genomföra insats. Förmågan definieras som snabbhet till skadeplats, styrkans, storlek och kompetens samt uthållighet, det vill säga hur långt det är till förstärkning.

– Har kommunen kompenserat eventuella "brister" i skyddet genom att vidta andra åtgärder? Räcker det? Om svaret är nej och kommunen inte självmant ändrar sig kan vi – om det föreligger synnerliga skäl – vända oss till regeringen och begära att den ändrar i kommunens handlingsprogram, säger Björn Johansson.

GUNNO IVANSSON

Höga Kusten vill rökdyka med 1+3

Som en följd av stora besparingskrav ska räddningstjänsten Höga Kusten Ådalen utreda om det är möjligt att rökdyka med 1+3.

Länsstyrelsen kräver att utredningen får högsta prioritet för att metoden ska kunna införas 2011.

■ I den ekonomiska krisens spår tvingas många räddningstjänster till drastiska nedskärningar.

Höga Kusten Ådalen ska skära ner med hela tio procent, 6,5 miljoner kronor. Räddningstjänsten lade ett förslag med differentierade styrkor vid de tre heltidsstationerna i Härnösand, Kramfors och Sollefteå.

Det innebär att man drar ner på insatsstyrkan kvällar och helger och ersätter med beredskap i hemmet.

Samtidigt dras det ner kraftigt på alla deltidstationer.

Enligt länsstyrelsen var följden av förslaget att invändig livräddning och brandsläckning inte kan påbörjas någonstans inom förbundet kvällar och helger förrän förstärkning anländer.

Länsstyrelsen underkände förslaget och krävde att bemanningen skulle behållas på deltidstationerna.

I Junsele och Ramsele kunde man tänka sig att gå med på en minskning från 1+4 till 1+3 om det som en alternativ lösning inrättas en så kallad första insatsperson på respektive ort samt att förbundet tar fram metoder för att rökdyka med fyra personer.

Länsstyrelsen kräver också att arbetet med att utföra rökdykning med fyra man prioriteras och intensifieras för att kunna införas från och med januari 2011.

Räddningschef Mats Granat är inte negativ till idén.

– Det hade vi tänkt göra ändå. Arbetsmiljöföreskriften, AFS, ger ju den möjligheten. Vi vill undersöka: är det möjligt – och i så fall hur – att starta en rökdykning med 1 +

3 i enklare boendemiljöer och i samband med livräddning?

Han tycker tolkningen av säkert vatten i AFS varit för begränsande.

– Det talas mycket om tekniska lösningar i AFSen, men det behöver kanske inte vara tekniska lösningar.

Han understryker att det är livräddning och brand i enklare boendemiljö det handlar om. Risken att bli utan vatten i små lägenheter är ganska liten och konsekvenserna av det skulle inte bli alltför dramatiska.

– Den kanske största risken att bli utan vatten är att slangen blir avskuren, inte att en pump havererar, och då kan man kanske se till att ha slangar som inte går att skära av.

Ställföreträdande räddningschefen Kjell-Åke Källström ska leda utredningen och kontakt ska tas med MSB och Sveriges kommuner och landsting.

I och med länsstyrelsens krav blir inte nedskärningarna lika drastiska.

– Klart vi är jätteglada att vi fick högre bemanning. Från början skulle vi spara 6,5 miljoner, nu är vi nere på 4,5 miljoner som kanske blir fyra innan vi är klara.

På heltidssidan kommer det att försvinna åtta tjänster. På deltidssidan försvinner i princip en man per station, men det räknar man med ska klaras nästan helt genom naturlig avgång. Allt är heller inte negativt.

– Vi inför nu Första insatsperson på alla deltidstationer. Nedskärningarna startar en verksamhetsutveckling som vi ändå behövt göra, säger Mats Granat.

GUNNO IVANSSON

Mats Granat

ÖSTERSUND. En mängd myndigheter med uppgift att skydda och rädda liv samlas under samma tak. Certus – Trygghetens hus – är ett totalgrepp för trygghet och säkerhet i Jämtland. Satsningen saknar motsvarighet i Sverige.

Tillsammans – för ökad trygghet

■ Morgonmöte på jobbet. Dagsläget betas av. Alla blir uppdaterade på situationen i stort. Någon sitter trångt till och behöver hjälp, någon annan kan bistå med resurser.

Så ser det ut på många arbetsplatser.

I Jämtland bänkar sig polis, räddningstjänst, ambulans och SOS-Alarm för morgonmöte. Från årsskiftet gör de det tillsammans. Många ögon med olika referenspunkter skannar gemensamt av situationen i länet.

Behovet av samarbete och samverkan i vardagen pratar många om. I Jämtland har det blivit verklighet. Certus är 18 000 kvadratmeter med personal som ska skydda och rädda länets invånare.

Det nyckelord som cheferna nämner är gemensam lägesbild, att alla har samma uppfattning om vad som sker.

– Den kommer tydligt att öka krishanteringsförmågan, säger länspolismästare Stephen Jerand.

– Men för att lyckas måste vi bryta våra myndighetskulturer och bygga Certuskulturen. Det gäller att vi chefer är starka i den frågan, säger Gunilla Ågren, platschef på SOS-Alarm.

Bakgrunden till det som nu växer upp några minuters gångväg från Östersunds centrum börjar tolv år tillbaka i tiden i Kälarne, Bräcke kommun. Ett tåg lastat med en rad farliga kemiska ämnen spårade ur, 1 000 personer evakuerades.

Stephen Jerand var då polisinsatschef. Mor-

gan Olsson, förbundschef i Norra Jämtlands räddningstjänstförbund, var räddningschef i Bräcke.

Polis och räddningstjänst byggde först sina egna staber, men flyttade snart ihop eftersom de inte såg något skäl till att inte göra det.

– Vi märkte hur mycket gemensamt vi hade. Sedan dess har vi pratat om detta, säger Morgan Olsson.

Många faktorer har påverkat viljan att bygga Certus. Försvarsbeslutet 2004 tömde Östersund på militärer, lokaler blev lediga. Samtidigt var polisens larmcentral hotad, Rikspolisstyrelsen ville skära ner till bara sex centraler i landet och jämtarna skulle få sin i Umeå. SOS-centralen är landets minsta och ansågs hotad.

Nu står Morgan Olsson i det som för fem år sedan var stridsvagnsgarage. Det ska bland annat bli vagnhall. 4 januari flyttar räddningstjänsten in och representanter har konstaterat att man går från gårdsgårdsserien till elitserien. Räddningstjänsten får ett inre befäl, digital utalarmering, ny sambandsutrustning, visualiseringssystem som kan användas ut till deltidstationerna.

Räddningstjänsten har sin enda heltidsstyrka i Östersund, men det är ingen centraliserad organisation. När förbundet sannolikt utökas till att täcka sex kommuner kommer man att ha 25 deltidstationer och 16 brandvärn.

Niklas Jonsson, polisen, Gunilla Ågren, SOS-Alarm, och Morgan Olsson, räddningstjänsten

Utlarmning
"Varför skulle vi inte kunna dirigera polis lika gärna som vi dirigerar räddningstjänst och ambulans?"

Gunilla Ågren, platschef SOS-Alarm

Hjärtat i Certus är samlokaliseringen av larm- och ledningslokaler.

I mitten finns stabstorget med två rum. Det lilla rummet är försett med stångbord. Det är här blåslysmyndigheterna och SOS Alarm ska träffas klockan åtta varje morgon för att få gemensam lägesbild.

– Här finns det aktuella läget. Alltid. Har polisen sina resurser på någon speciell plats under dagen? Är någon väg avstängd? Så information har vi direkt på morgonen, säger Morgan Olsson.

Det större rummet är avsett att använda i samband med olyckor och kriser. I anslutning till stabslokalerna finns mindre rum där kraftbolag, Vägverket och andra tänkbara intressenter kan ha arbetsrum i samband med större händelser. Länsstyrelsen och kommunledningar kan kopplas upp på bild mot stabsrummen.

Räddningstjänstens ledningsrum där inre befälet jobbar, larmcentralen hos SOS och polisens larm- och kommunikationscentral (LKC) finns i direkt anslutning till stabsrummen.

Väggen mellan SOS och polisen är byggd för att kunna rivas, och det vill Gunilla Ågren göra.

– Varför skulle vi inte kunna dirigera polis lika gärna som vi dirigerar räddningstjänst och ambulans? frågar hon retoriskt.

Lagstiftningen är ett hinder. SOS-Alarms

ingstjänsten, jobbar från januari i samma hus. Certus är byggt för jämtarnas trygghet.

FOTO: PER LARSSON

personal har tystnadsplikt gentemot den som ringer upp, polisens personal har skyldighet att anmäla brott om sådan information ges. Men varken Ågren eller polisen ser lagstiftningen som ett slutgiltigt hinder.

– Vi hoppas bli ett pilotprojekt och få riva sekretessen. Det krävs lagändring om vi ska leva så fullt ut, men det är dithän vi vill, säger Gunnilla Ågren.

Det de flesta tycks överens om är att det är de enkla mötena i vardagen som kommer att skapa ett naturligt samarbete över myndighetsgränserna. De gemensamma morgonrutinerna kommer att korta startsträcken när något händer. Alla myndigheter har förvisso sin egen borg i Certus-huset. Men lunch- och fikarum, träningslokaler med mera är gemensamma.

Morgan Olsson konstaterar att man aldrig övar tillsammans med polisen, men att diskussioner om gemensam utbildning nu startat.

– Jag hoppas vi ska samverka mer och att det blir så naturligt att vi kan slippa debitering myndigheter emellan, säger han.

Jonas Åsenstam, chef för verksamhetsstöd hos polisen, tilltalas också av det dagliga umgänget:

– Känner vi varandra i vardagen skapar det underhandskontakter. Då får man information utan att behöva kalla till möten. Och inte minst skapar det förståelse för varandra såväl i vardag som i kris.

Jämtlands län är stort till ytan och glest befolkad. Hjälpen kan ibland vara långt borta, oavsett om det är ambulans, räddningstjänst eller polis som behövs. Samarbete kan därför bli mer än att hjälpa varandra på plats, det kan innebära att man gör varandras jobb.

Morgan Olsson hoppade därför till när Lars Ekberg, MSB, under Glesbygdskonferensen i Östersund presenterade utvärderingen av lagen om skydd mot olyckor och att man där förespråkar test av trygghetsstyrkor i glesbygd.

– Om lagstiftningen tillåter är det jätteintressant. Vill man ha försöksprojekt räcker jag upp handen direkt. Länspolismästaren är på samma linje, säger Olsson.

Länsstyrelsen kommer inte att ha någon fast verksamhet i Certus-huset, men är samordnande och drivande i genomförandet. Projektledare för Certus är Jan Eriksson, till vardags säkerhetschef i Krokoms kommun.

– Den här typen av myndigheter ska samverka och för ett glesbygdslän tror jag satsningen är absolut nödvändig. Om modellen kommer att fungera tror jag det blir efterföljare.

En fråga som dyker upp är förstås om satsningen även är ekonomiskt fördelaktig.

– Certus har inte kommit till för att spara pengar. Men i en framtid kommer det säkert att finnas gemensamma städavtal med mera och om tio år tror jag hyresgästerna börjat spara pengar, säger Jan Eriksson.

PER LARSSON

Stora avstånd
"För ett glesbygdslän tror jag satsningen är absolut nödvändig"

Jan Eriksson, projektledare för Certus

FAKTA

Certus – Trygghetens hus

■ En rad myndigheter och organisationer samlokaliseras med syfte att stärka säkerhets- och trygghetsarbetet i Jämtland.

■ Polisen, SOS-Alarm, räddningstjänst, ambulans, sjukvårdsrådgivning, vårdcentral (eventuellt med "lättakut"), folktandvård, åklagarmyndigheten och tullen kommer att finnas i Certus när det är fullt utbyggt.

■ De flesta organisationerna har hela Jämtlands län som arbetsområde, undantaget är räddningstjänsten där Åre och Härjedalens kommuner har egna organisationer.

■ Polisen är initiativtagare till "Trygghetens hus" och var först på plats när man flyttade in i maj. I dag finns även Åklagarmyndigheten och SOS-Alarm i huset. Räddningstjänst och ambulans flyttar in i januari.

■ Det är nedlagda Arméns tekniska skola som byggs om. Totalt handlar det om 18 000 kvadratmeter. Polisen, som är största arbetsgivare med drygt 200 anställda, har lite drygt halva ytan.

■ I Jämtlands län bor 127 000 människor, 1,5 av landets befolkning. Länet täcker tolv procent av Sveriges yta.

Jan Eriksson, projektledare, och Jonas Åsenstam, polisen, tror bekantskapen i vardagen gör blåljusmyndigheternas samarbete i krisen effektivare.

FOTO: PER LARSSON

MSB med från början i satsningen

■ MSB har varit med från början i bygget av Certus, bidragit med förslag och rådgivning.

– Vi har varit med och byggt många räddningscentraler genom åren. Det handlar om att få den rätt placerad i lokalerna och ju fler organisationer som är inblandade desto svårare blir det. Integration med polis är nytt för oss. Men den vilja och anda som funnits har varit bra och dessutom har länsstyrelsen varit mycket aktiv, säger Lars Berg, MSB.

Förutom räddningscentralen har MSB även deltagit i arbetet med förstärkta försörjningssystem, exempelvis reservaggat som vid strömbrott klarar att hålla igång polisen, räddningstjänsten, SOS och delar av landstinget. MSB har även stött räddningstjänsten i uppbyggnad av beslut- och ledningsstödssystem där det gemensamma visualiseringssystemet ingår.

Certus har genom MSB fått statligt bidrag på drygt 14 miljoner kronor. Det täcker halva investeringskostnaden för räddningscentral, reservkraft, antenntorn för sambandsbehov samt skydd- och säkerhetsnivåer.

– När man säger informationssäkerhet får det många människor att skruva på sig lite grann. Det är besvärligt och kostar pengar. Man ser inte nyttan utan tittar oftast bara på handlar informationssäkerhet mycket mer om andra saker, säger Richard Oehme, chef för Enheten för informationssäkerhet på MSB.

Informationssäkerhet m

En av MSBs många uppgifter är att stödja och samordna samhällets informationssäkerhet. Ämnet brukar inte få omgivningen att hurra.

■ – När man säger informationssäkerhet får det många människor att skruva på sig lite grann. Det är besvärligt och kostar pengar. Man ser inte nyttan utan tittar oftast bara på sekretessaspekten. I dagsläget handlar informationssäkerhet mycket mer om andra saker.

Det säger Richard Oehme, chef för enheten för informationssäkerhet på MSB.

– Informationssäkerhet handlar också om tillgänglighet, att du ska vara säker på att

du når den information du behöver för ditt uppdrag när du behöver den. Tillgänglighetsaspekten är oerhört väsentlig.

Det handlar också om att kunna lita på att informationen är riktig, att den är trovärdig.

– Felaktig information i en kritisk situation kan få oerhörda konsekvenser. Om till exempel ett system sänder ut fel tid till ett kritiskt infrastruktur-system kanske processer stannar av helt och hållet.

Det som till vardags brukar

kallas sekretess benämns i de här sammanhangen konfidentialitet.

– Sen kan vi lägga till behovet av att skydda vår personliga integritet – att bara den som har rätt att se informationen ska få se den – allt detta är informationssäkerhet.

MSBs arbete omfattar hela samhället, från den enskilde Internetsurfaren till myndigheter och näringsliv.

– När vi samordnar och stödjer måste det bedrivas i mycket nära samråd med övriga aktörer i samhället. Det är A och O!

Ett särskilt samarbete finns med de centrala myndighets-

aktörerna i samhället, Samverkansgruppen för informationssäkerhet, Samfi.

Informationssäkerhetsrådet från KBM har stöpts om för att skapa en bättre dynamik och består av representanter från såväl myndighetsvärlden som det privata näringslivet.

– Rådet är vår think-tank, som vi studsar idéer mot. Om man ser rådet som en övergripande nationell resurs på policynivå så är Samfi forumet för det praktiska arbetet med hur vi tillsammans ska åstadkomma en bättre informationssäkerhet i samhället.

Den nationella handlingsplanen för informationssäkerhet

Nya vägledningar

”Vi ska utforma bättre vägledningar för småföretag och mindre kommuner eller andra aktörer som inte har så stora resurser.”

Richard Oehme, enhetschef MSB

genomgår en översyn och ett förslag till ny strategi för samhällets informationssäkerhet ska tas fram.

Verksamheter kan lägga sig på olika varierande skyddsbehov. Överst ligger ett lednings-

sekretessaspekten. I dagsläget

FOTO: GUNNO IVANSSON

FAKTA

Informationssäkerhet

■ Med informationssäkerhet avses förmågan att upprätthålla önskad konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet vid hantering av information.

■ **Konfidentialitet** är skyddsmålet så att inte obehöriga kan ta del av informationen

■ **Riktighet** att informationen inte förändras eller förstörs på ett obehörigt sätt.

■ **Tillgänglighet** att behöriga får tillgång till informationen på det sätt och vid den tidpunkt som önskas.

Informationssäkerhet handlar om mer än att säkra informationssystem; även andra resurser, inte minst människors förmåga, är viktiga komponenter i informationssäkerhetsbegreppet.

Begreppet rör information i alla dess former, både i pappersform och elektroniskt hanterad. Ytterst handlar arbetet med informationssäkerhet om att slå vakt om en mängd olika värden och målsättningar i samhället, såsom demokrati, personlig integritet, tillväxt samt ekonomisk och politisk stabilitet.

FAKTA

Samfi

■ Samverksansgruppen för informationssäkerhet (Samfi) ska genom informationsutbyte och samverkan stödja de myndigheter som är medlemmar i gruppen i deras uppdrag inom informationssäkerhet och defensiva informationsoperationer.

■ Medlemmar i Samfi:

- Försvarets materielverk
- Försvarets radioanstalt
- Försvarmakten
- MSB
- Polisen
- Sitic

Svisa – ett verktyg för alla

Svisa är ett projekt där MSB tillsammans med en rad olika myndigheter och organisationer stödjer arbetet med informationssäkerhet.

Här kan alla verksamheter – från myndigheter och landsting till företag – hitta sin verktygslåda.

■ Svisa, Stöd för verksamheters informationssäkerhetsarbete, initierades av KBM i april 2008. Arbetet inledades med att ta fram en modell för informationsklassning. I somras beslöt man ta ett steg till genom att ytterligare utöka antalet deltagare samt arbeta i tre olika områden där fokus riktas mot att:

■ stödja ett systematiskt informationssäkerhetsarbete genom att ta fram modeller och metoder

■ höja medvetande och kunskapsnivå rörande informationssäkerhet

■ öka säkerheten i IT-produkter och hjälpa till vid kravställning vid upphandling.

– Vår första prioritet är att ta fram ett nationellt ramverk för informationssäkerhet. Detta kan närmast be-

skrivas som en kartbild över informationssäkerhetsarbetet. Där ska man kunna få stöd och förslag på alla nivåer. Det kan vara stöddokument, modeller, metoder, ramverk och länkar till föreskrifter, säger Helena Andersson, ansvarig för Svisa på MSB.

Nästa år startas en webbplats för att öppna upp arbetet och skapa dialog.

– Syftet med webbplatsen är att underlätta kommunikation och förankring av projektets resultat. Där ska vi inte bara lägga ut färdiga dokument, utan även dela med oss under arbetets gång. Vi ska begära in synpunkter från alla helt öppet. Vi vill ta förankringen så långt det bara är möjligt.

Genom det hoppas man inte bara få in kloka synpunkter utan också signalera att ett arbete pågår.

– Det kan hända att det sitter någon som ska börja att ta fram eget material får se att vi i Svisa håller på med samma sak. Då kan man avvakta och delge sina tankar i stället.

Målet är att webbplatsen vara igång i februari.

Nästa år startar MSB en ny webbplats för informationssäkerhet. – Syftet med webbplatsen är att underlätta kommunikation och förankring av Svisa-projektets resultat, säger Helena Andersson, ansvarig för Svisa på MSB.

er än säkerhet

system, ISO 27001, och därunder olika former av rekommendationer exempelvis Bits, basnivå för informationssäkerhet.

– Vi ska utforma bättre vägledningar för småföretag och mindre kommuner eller andra aktörer som inte har så stora resurser. Det kanske räcker med att man inom ett litet företag eller mindre kommun har en bra backuprutin, en brandvägg samt att de löpande uppdaterar antivirusprogrammen för att ha en tillräcklig skyddsnivå.

MSB har fått föreskriftsrätt för statliga myndigheter när det gäller informationssäkerhet.

– Vi är på sluttampen med fö-

reskrifterna i MSB-tappning och om allt går som det ska, kommer de ut i januari 2010. Vi undersöker också förutsättningarna för att föreskriva om obligatorisk IT-incidentrapportering och ambitionen är att få ut en föreskrift för statliga myndigheter vid halvårsskiftet eller strax efter sommaren 2010.

Att ta fram en nationell lägesbild på ett område där utvecklingen går så snabbt är en utmaning.

– Det kanske största problemet är att vi inte har en normalbild, en helhetsbild av hur det ser ut. Det finns ett stort mör-

kertal när det gäller olika incidenter, ingen vill skylta med att ha blivit utsatta för angrepp eftersom det skadar förtroendet för verksamheten.

Enligt Richard Oehme är enda sättet att komma åt detta att jobba långsiktigt och bygga förtroenden.

– Vi ska tillsammans med de andra centrala aktörerna i samhället ha helhetsbilden så att vi kan säga att här bör regeringen satsa. Här bör ni som företag tänka på att det finns problem. Här bör ni som enskild individ fundera på hur ni agerar på nätet, säger Richard Oehme.

GUNNO IVANSSON

FAKTA

Scada – industriella styrsystem

■ Scada är en förkortning för Supervisory Control and Data Acquisition.

Scada är system som samlar data från olika sensorer i en anläggning, lokalt eller på distans, och skickar dessa till en centraldator som övervakar och kontrollerar processer.

Industriella kontrollsystem utgör en kritisk del av de system som försörjer samhället med elektricitet, värme, dricksvatten, bränslen samt transporter av personer och varor.

Allt fler samhällsviktiga verksamheter styrs automatiskt genom så kallade industriella kontrollsystem. Trenden är att de integreras med internet vilket oroar MSB eftersom det innebär att tidigare isolerade system utsätts för nya risker.

FOTO: JOHAN EKLUND

Industriella kontrollsystem

■ Integrering med internet gör styrningen av infrastrukturen sårbar

Samhället blir alltmer beroende av datoriserade styr- och övervakningssystem.

Dricksvatten, el, fjärrvärme och järnvägstrafik är några exempel där det används industriella kontrollsystem.

■ Dessa system har varit isolerade och skyddade men det är på väg att förändras.

– Systemen integreras med internet vilket ökar sårbarheten, och det oroar oss, säger Åke Holmgren, projektansvarig för industriella kontrollsystem på MSB.

Industriella kontrollsystem är IT-baserade system som används för att styra och kontrollera stora tekniska system eller stora processer av olika slag. Systemen kallas ibland även Scada vilket står för Supervisory, Control and Data Acquisition.

IT-teknik styr alltmer av vår tillvaro och i och med att systemen alltmer integreras med affärssystem och internet möts två världar: processteknik och

IT-teknik.

– Processstyrning är en värld där tillgänglighet varit A och O. Om man tänker sig elbranschen handlar det om styrning dygnet runt, året runt på millisekunds nivå. Systemet är extremt tidskritiskt. Man stänger inte ner ett sånt produktionssystem för programuppdatering hursomhelst, man byter dem inte heller så lätt, säger Åke Holmgren.

System där tillgänglighet varit allt ska nu också beakta risken att bli utsatta för attacker eller infekteras med skadlig kod som exempelvis virus.

– Det är något av en kulturkrock. IT-teknikerna vill behandla styrsystemen som vanliga IT-system, medan processidan inte gärna accepterar att det läggs på antivirusprogram och annat som kan misstänkas påverka tillgängligheten i processerna.

– Inom IT-världen kanske

Åke Holmgren

Vill bygga kompetens
"Vi måste förbi att bara bjuda på kaffe och munskar. Det bygger man inget partnerskap på.

Åke Holmgren.

man byter sin maskinpark inom 3-5 år. Men i den här världen sitter vi fortfarande med system som kanske är 15 år gamla.

MSB har ett samordningsansvar för säkerheten i industriella kontrollsystem och arbetar bland annat med medvetandehöjning.

– Vi behöver få ut budskapet att man på ett kontrollerat och balanserat sätt funderar över säkerheten. För säkerhetsfrågor gäller nästan alltid att man gör en analys och funderar över vad man bör och inte bör göra.

Ett annat arbete handlar om att förbättra samverkan med näringslivet och att sprida information. För informations-

delning finns ett forum, Fidi-SC, med elva deltagande organisationer, stora operatörer av kritisk infrastruktur och ett par myndigheter.

En viktig uppgift är att skapa förtroende. Man talar ogärna öppet om brister i de egna systemen och därför finns få exempel från verkligheten som skulle motivera ökat engagemang för säkerheten.

– För att kunna motivera satsningar på säkerhet behöver man kunna dokumentera att det kan hända saker. Vi vill inte skrämman folk utan försöker motivera med att det är en verksamhetsrisk.

I samverkan med Fidi-SC har MSB tagit fram dokumentet Vägledning till ökad säkerhet i industriella kontrollsystem. Här ges enkla rekommendationer för hur man kan öka säkerheten. Dokumentet skickas ut till olika branscher och kan också laddas ner från MSBs webb.

En tredje uppgift är att stötta de aktörer som ska åstadkomma praktiska åtgärder för att

öka säkerheten. För det krävs en kompetenshöjning.

– Om vi ska ha en roll måste vi bygga upp en egen teknisk kompetens. Om vi inte vet vad det handlar om på en djupare teknisk nivå kan vi inte föra en kompetent dialog med de som gör jobbet. Vi måste förbi att bara bjuda på kaffe och munskar. Det bygger man inget partnerskap på.

Efter amerikansk modell där Department of Homeland Security satsar stort på nationella forskningslabbar för kontrollsystemfrågor, vill MSB bygga något liknande hos Totalförsvarets forskningsinstitut, FoU.

– Vi hoppas få använda beredskapsmedel för att bygga upp satsningen på FoU. De har ett IT-säkerhetslabb och vi bygger upp en teknisk samverkansplattform hos dem som sedan kommer att jobba åt oss, säger Åke Holmgren.

GUNNO IVANSSON

MSB berett ge mer stöd åt samverkan

■ Mötesplats transporter diskuterade hot

GÖTEBORG

Om det behövs är MSB beredd att ge samverkansområdena mer stöd.

Det lovade generaldirektör Helena Lindberg vid en konferens för samverkansområdet transporter.

SAMVERKANSOMRÅDEN

■ Sten Wickberg, chef för samverkansområdet transporter, säger att det finns behov.

– Vi behöver just nu större kontaktytor mellan samverkansområdena. De flesta har så mycket att göra i sitt dagliga arbete att man hinner inte bygga kontakter. Men om vi kunde få stöd från MSB skulle mycket vara vunnet.

Konferensen Mötesplats transporter hölls i Göteborg och Helena Lindberg medverkade bland annat med programpunkten Fungerar den svenska krisberedskapen? Hon svarade ja, men den kan bli bättre. Det krävs bland annat mer samverkan med det privata näringslivet.

– Behovet att samverka har ökat oerhört, vi måste samverka mycket mera över gränserna. Det var enklare förr, dels har fler verksamheter privatiserats och dels har vi mer komplexa beroenden i samhället.

Johan Lindström vd för Sveriges åkeriföretag, en av relativt få representanter för näringslivet höll med:

– Det är alldeles nödvändigt att samverka med tanke på hur samhället ser ut i dag. Det har skett så stora förändringar och näringslivet har fått ett allt större ansvar för att hantera de här frågorna.

Han ser ett klart behov av den här typen av mötesplatser.

– Framförallt ger de ett bra nätverk, man har ett ansikte och en känning inom väldigt

Polisen kritisk

”Det finns inget skydd inom transportbranschen. Genom att alltid välja billigast möjliga transport göder ni den organiserade brottsligheten.”

Per-Arne Nilsson, länskriminalpolisen Västra Götaland.

Per-Arne Nilsson

Tomas Ries

Sten Wickberg

många områden. En reflektion är att det var för få från det privata näringslivet på konferensen, det kanske skulle ha varit hälften.

Konferensens fokus låg på hot och terrorhot mot transporterna. Bo Österberg från Säkerhetspolisen tog upp baksidan med att farligt gods-transporter är så välmärkta. En terrorist vet exakt vilka transporter han ska slå till mot. Det krävs inga avancerade attacker med flygplan för att orsaka katastrofer.

Per-Arne Nilsson, länskriminalpolisen Västra Götaland, var mycket kritisk mot transportnäringsen och varuägare som bara är ute efter att hitta billigaste transporten. Det leder till att lågavlönade chaufförer från östeuropa kör illegalt i Sverige. Trailrar står oövervakade och varor värda tiotals miljoner kan

stjälas med hjälp av en fickkniv.

– En last värd tio miljoner kan fraktas helt oskyddad, medan en transport av samma värde i pengar kräver specialfordon och beväpnade vakter. Det finns inget skydd inom transportbranschen. Genom att alltid välja billigast möjliga transport göder ni den organiserade brottsligheten, hävdade han.

Tomas Ries, direktör för Utrikespolitiska institutet, talar om den globaliserade säkerhetsmiljön.

Han beskrev det som att världen blivit mer ”flytande” och gårdagens strukturer och gränser håller på att upplösas.

– Vi får allt fler globala flöden av information, ekonomi och energi. Igår gick säkerhet ut på att skydda och försvara landets gränser. I dag är vår säkerhet alltmer beroende av att skydda globala flöden.

Enligt Tomas Ries är vi så djupt integrerade att en konflikt mellan västländer är nästan otänkbar. Alla är beroende av att den globala ekonomin och transportteknologin fungerar. En allvarlig, långvarig ekonomisk krasch skulle kunna leda till att det politiska systemet kraschar.

– Därför är bevarandet av de ekonomiska, teknologiska flödena vårt fundamentala säkerhetsintresse. Det överstiger nästan allt annat.

Mötesplats transporter var ett nytt grepp inom samverkansområdet för att bygga nätverk och troligtvis blir det en fortsättning nästa år.

– I så fall kommer vi antagligen att lägga mycket krut på att få dit näringslivsrepresentanter, säger Liselotte Jansson, MSB.

GUNNO IVANSSON

Fyra landsting lämnar SOS-Alarm

SOS-Alarm har tidigare skött om sjukvårdens larmcentraler i hela landet. Nu bryts den ordningen.

Gävleföretaget Open Care tar över utalarmeringen av ambulanser i fyra landsting: Gävleborg, Uppland, Västmanland och Sörmland.

■ De fyra länen har inte varit nöjda med ambulansdirigeringen, har bland annat efterlyst sjukvårdsutbildad personal bland larmoperatörerna.

Open Care förbinder sig nu till att alla operatörer på larmcentralen ska ha minst sjuksköterskekompetens med tre års erfarenhet av akutsjukvård samt att tillgång till läkare ska vara säkerad.

– Vi kommer att ha en än högre kompetens än idag på larmcentralen. Det är bra och kommer att öka kvaliteten i det akuta omhändertagandet, säger Per Andersson, ambulanschef i Uppsala, på landstingets hemsida.

Ett annat krav var att alltid dirigera närmast tillgängliga ambulans till en olycksplats. Så har det inte alltid varit, enligt landstinget i Uppsala, vil-

ket ibland medfört onödigt långa insatstider samt att insatserna kostat mer än nödvändigt.

– Vi vill få ett ännu bättre flyt i dirigeringen. Det kan korta våra insatstider och i slutändan rädda fler liv, säger Per Andersson.

Den som larmar 112 i de fyra länen kommer i framtiden att få begära sjukvård och kopplas då vidare till Open Care, ungefär som man i dag begär att kopplas till polisens larmcentral.

Larmcentralerna i de fyra länen dirigerar cirka 130 000 sjukvårdsuppdrag om året och förfogar över 72 ambulanser, fem sjuktransportfordon, en helikopter och ett flygplan.

Open Care har tidigare främst jobbat med IT-frågor inom vården. Företaget ska nu bygga upp en larmcentral i Gävle som ska serva de fyra landstingen. Det beräknas ge 35 nya jobb.

Avtalet träder i kraft 1 juli 2010 och sträcker sig över tre år. Open Cares anbud låg på 28 miljoner kronor om året, och var totalt sett åtta miljoner billigare än nästa bud. SOS Alarm och Medhelp deltog också i upphandlingen.

SOS inrättar vårdchef i Växjö

■ För service till landstingen i Kronoberg, Blekinge och Kalmar inrättar SOS Alarm en tjänst som vårdchef vid larmcentralen i Växjö.

Vårdchefen ska ha ansvar för kundkontakt och dialog med de tre landstingen. Det gäller exempelvis system för beställning av sjuktransporter via internet med automatisk ruttplanering, ambulanslogistik och digital karta samt beslutsstöd för närmaste ambulans.

– För att möta kundernas behov framöver ser vi utvecklingen av en särskild vårdfunktion på SOS Alarm i Växjö som strategisk, säger Anders Myrbäck, ansvarig för SOS-centralerna i södra Sverige.

Insynsråd hos MSB

■ Regeringen har utsett nio ledamöter till insynsrådet vid MSB. Dess uppgift är att utöva insyn i myndighetens verksamhet och ge råd till generaldirektör Helena Lindberg som också är ordförande i insynsrådet.

Följande ledamöter ingår i rådet ett år framåt: Mats Berglind, riksdagsledamot (s); Leif Hallberg, partistyrrelseledamot (kd); Maria Plass, riksdagsledamot (m); Anders Danielsson, Säpo; Gunilla Glasare, Sveriges kommuner och landsting; Anders Lindström, Försvarsmakten; Anders Nordström, Sida; Lisbeth Schultze, Länsstyrelsen Halland; Ulf Svahn, Svenska Petroleum Institutet.

Blir det elbrist i framtiden kan elen brytas selektivt. Det blir svart i de flesta bostäder för att samhällsviktig verksamhet ska kunna fungera.

Styrning av ström – för ökad

Hotas elförsörjningen är samhället sårbart. Viktiga funktioner kan slås ut. Men i framtiden ska viktiga användare prioriteras. Det kallas Styrel – elektriciteten styrs dit den behövs bäst.

KARLSKRONA.

■ Om vi i dag skulle drabbas av elbrist har Svenska Kraftnät ansvar för att fördela tillgänglig el så rättvist som möjligt.

Så ska det inte vara i framtiden. Då ska el fördelas efter en prioriteringslista. Samhällsskyddet ska säkras, livräddande funktioner som blåljusmyndigheter går först.

– Det kräver en lagändring, vilket vi inte ska glömma. Men den kommer. Jag tror de flesta är ganska överens om att det är en klok idé, säger Eva Liljegren på Energimyndigheten.

Regeringen har gett Energimyndigheten uppdraget att utveckla ett system för att på lokal nivå kunna prioritera samhällsviktiga elanvändare.

Det är ett system som inte kräver tekniska investeringar, men däremot rejäl översyn av kraftnäten för att markera de linjer som är viktiga.

Lite förenklat kommer det att bli mörkt i våra hem för att det ska finnas tillräckligt med ström på sjukhus och larmcentraler. Men har du lyckan att bo efter en kraftlinje där det även finns ett sjukhus då kommer du att ha el i dina vägguttag. Strömmen kan inte prioriteras från hus till hus, det sker från kraftlinje till kraftlinje.

■ **Har vi någonsin drabbats av elbrist av den typ vi nu ska gardera oss mot?**

– Nej, men det har varit nära, säger Liljegren.

Blekinge är ett av tre försökslän som arbetat med Styrel sedan 2008. Där har länsstyrelsen och samtliga fem kommu-

ner medverkat i ett fullskaleförsök.

En av de första och största stötestenarna i arbetet blev sekretessen, både försvars- och affärshemligheter.

– Sekretessfrågorna blir många och stora. Dels för att det uppstår känslig information när sårbara punkter i samhället sammanställs. Dels för att flera berörda har behov av affärssekretess, säger Mats Persson Region Blekinge, projektledare för Styrel.

Kommunerna, länsstyrelsen och sju lokala elnätsägare lade in prioriteringsönskemål på elnätskartor. Länsstyrelsen analyserade behov hos nationella och regionala elanvändare som Banverket, Försvarsmakten, teleoperatörer med flera.

– Nu har samhället visat att vi försökt ta hänsyn till en rättvis

prioritering, vi har sagt vad vi tycker är viktigt. Det är en kunskap som kommunerna kan ha nytta av även i andra sammanhang, säger Claes Wiberg, försvarsdirektör på länsstyrelsen.

Blir det strömbrott på en linje kanske man nu snabbare konstaterar om det finns någon anläggning med samhällsviktig verksamhet på just den linjen.

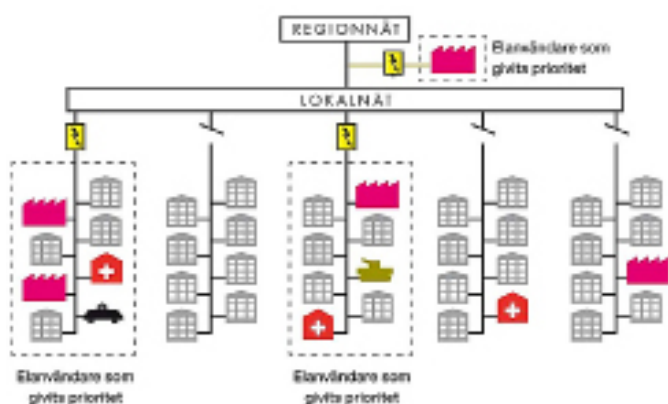
Ronneby kommun har funnit att en skola är lämplig som uppsamlingsplats för personer som behöver hjälp. Skolan finns på en linje som av andra skäl är prioriterad och inte släcks ner.

– Ett problem är att allt mer av vårdverksamheten flyttar ut i hemmen. Det kanske innebär att dessa personer måste plockas in till gemensam plats vid ett avbrott, eller att kommunerna

Nu har vi sagt vad vi tycker är viktigt, konstaterar Claes Wiberg, länsstyrelsen, och Mats Persson, Region Blekinge, som har deltagit i prioritering av elanvändare i Blekinge.

FOTO: PER LARSSON

Så här kan det se ut i framtiden när el prioriteras. Första och tredje linjen från vänster får el på grund av att verksamhet på linjen prioriteras, medan andra kopplas bort för att strömmen ska räcka till den mest samhällsviktiga verksamheten.

ILL: ENERGI MYNDIGHETEN

FOTO: PER WESTERGÅRD

krisberedskap

får åka ut med aggregat, säger Wiberg.

■ Vilket är det stora jobbet för kommunerna?

– Samla ihop all information och göra egna prioriteringar. Kommunerna har prioriterat hårt vilka som ska få el, säger Mats Persson.

■ Om tillgången på el sjunker till 25 eller 50 procent, vilka räcker den då till?

– Det blir störningar på första nivån. Men vi har slutat räkna i procent och vilka det räcker till. Det är bättre elleverantörerna säger hur mycket de kan leverera, sen får vi dra streck.

Många viktiga samhällsfunktioner har egen reservkraft. Men den har man inte tagit med i beräkningen när prioriteringarna gjorts.

– Vi ska inte straffa de som

i förebyggande syfte garderar sig, säger Claes Wiberg.

Elnät känner inte av gränser. Ska Styrel fungera krävs samarbete mellan länsstyrelserna och att beslut tas efter elnät, inte efter länsgränser. Större industrier och andra verksamheter får sin el via regionala nät.

Kommunerna gör sina egna prioriteringar men kan bara påverka det lokala kraftnätet.

■ Vem tar beslutat att koppla bort el?

– Det gör elnätsföretagen i enlighet med länsstyrelsernas beslutade prioritering, säger Eva Liljegren.

■ Vad har Blekinge lärt sig?

– Nu vet elnätsföretagen vad samhället prioriterar och det kan påverka framtida nät. Ta därför med elnätsföretag i tidigt skede när man diskuterar att bygga nya områden, säger Mats Persson.

Styrel är tänkt att ersätta en energireserv som finns i dag. Svenska Kraftnät har avtal med industrier som mot årlig ersättning förbinder sig att dra ner på elförbrukningen vid brist. Det finns också oljekraftverk och gasturbiner som reservkraft.

– De kostar att underhålla och den här energireserven ska avvecklas på tio års sikt från 2011. Det nya systemet behövs. En positiv effekt av Styrel är också att det här stärker verksamheter som bidrar till vår krisberedskap, säger Bo Gellerbring, MSB.

MSB kommer få uppdraget att ta fram ett vägledande dokument för prioritering av samhällsviktig verksamhet. Myndigheten kan också komma att medverka i utbildning inom Styrel.

PER LARSSON

– Vi har inventerat all samhällsviktig verksamhet

KARLSKRONA

Om tillgången på el går ner till 25 procent klarar man ändå att serva de livsviktiga funktionerna i samhället.

Det resultatet har Karlskrona kommun kommit fram till i projektarbetet med att prioritera elanvändarna.

■ – Vi har inventerat all samhällsviktig verksamhet, säger Elina Tyrberg Flink, beredskapssamordnare.

Karlskrona ansåg att Styrels klassificering av elanvändarna var lite väl grov, det blev många användare i den viktigaste gruppen (1). Därför delade man upp de samhällsviktiga funktionerna i olika nivåer.

– Vi försökte tänka på grundläggande funktioner. Vad klarar vi oss utan i sex timmar, vad klarar vi oss utan i sex dagar.

Elina Tyrberg Flink

Och kom fram till att blåsljusmyndigheter, sjukhus och annat som behövs för att rädda liv klarar man med 25-procentig elkapacitet.

Man har också kunnat konstatera att det finns funktioner som kan anses viktiga som ligger långt ut på linjen. Ska de ha ström för det med sig att elen på vägen ut även tänder ljus hos oprioriterade kunder.

– Då kanske ett annat objekt med samma funktion, men som inte kostar så mycket el, ska prioriteras i stället.

En svårighet var hur långt ner man skulle prioritera.

– Arbetet har också lyft frågan om vem som avgör vad som är viktigt. Vi har lärt oss mycket internt.

Karlskrona uppskattar att det kostar kommunen 225 000 kronor i självkostnadspris för arbetstid att införa systemet.

Så prioriterar Karlskrona

■ Prioritering av elanvändare i Karlskrona kommun

1A Funktioner som behöver fungera dygnet runt utan störning för att säkerställa människors liv och hälsa.

Exempel: blåsljusmyndigheter, vårdinrättningar/boende, larmcentraler, kustbevakning, krisledning.

1B Funktioner där störningar kan innebära konsekvenser för liv och hälsa vid bortfall mindre än två timmar.

Exempel: prioriterade vattenverk, vårdcentraler och vårdinrättningar enligt prioritering, fast telefoni, deltidbrandstationer.

1C Viktiga funktioner för att samhället ska fungera

era och för dess grundläggande värden, samt funktioner som krävs för att hantera händelsen.

Exempel: reningsverk, drivmedel, livsmedel, media, värme-stugor (kan vara skolor), finansiella flöden, prioriterad barnomsorg, snöröjning, viss avfallshantering, gränskontroll.

2 Funktioner med stor betydelse för ekonomi och miljö.

Exempel: övriga elektroniska kommunikationer, djurhållning, transporter.

3 Funktioner med stor betydelse för sociala och kulturella värden.

Exempel: skolor, kultur- och fritidsanläggningar.

4 Övriga elanvändare.

FAKTA

Styrel

■ Styrel står för styrning av el till prioriterade användare vid bristsituationer.

■ Energimyndigheten ska i samverkan med bland annat Svenska Kraftnät, Svensk Energi, SKL och MSB utveckla systemet att på lokal nivå prioritera de samhällsviktiga användare som har störst behov att få el vid elbrist.

■ Prioritering ska kunna göras om kortsiktiga elbehov inte kan tillgodose, eller vid risk för elavbrott. Prioritering är inte avsedd för ransonering vid långvarig elbrist.

■ Styrel bygger på den teknik som finns i dagens elnät.

■ Länsstyrelserna i Blekinge, Dalarna och Skåne samt de 16

kommunerna Malmö, Karlskrona, Olofström, Ronneby, Sölvesborg, Borlänge, Falun, Hofors, Ljusnarsberg, Ludvika, Malung, Smedjebacken, Malå, Norsjö och Skellefteå, har under 2008-2009 testat planeringsprocessen praktiskt.

■ Utifrån försöken ska Energimyndigheten lämna ett slutligt förslag till regeringen hur systemet ska utformas. Planeringsarbetet ska, enligt fastlagd plan, vara igång i hela landet 2011.

■ Om en kommun skulle välja att inte delta i arbetet innebär det att inget prioriteras och därmed skulle det vid elbrist kunna bli svart i hela kommunen.

■ Energimyndigheten har beräknat kostnaden för att genomföra Styrel till 5 miljoner kronor per år (14 miljoner de första åren), eller 1 krona (2,50) per elkund.

Närhet är viktigt för att klara en kris, anser Linda Kazmierczak. Men förslaget att slå samman landets regioner till sex-sju länsstyrelser oroar henne ändå inte. En kosmetisk grej, det går ändå att behålla det lokala ansvaret, tror hon.

FOTO: PER LARSSON

VÄXJÖ. Vårt behov av att vara överens är för stort, tycker Linda Kazmierczak och blir skeptisk när man lutar sig för mycket mot rutiner och planer.

”Vi måste våga vara kritiska”

■ När Kronoberg anställde en ny beredskapsdirektör bröt man mot konventionerna.

Linda Kazmierczak hade ingen erfarenhet från operativ krisledning på meritlistan. Däremot hade hon undervisat i psykologi och beteendevetenskap.

– Det var modigt av ledningen att anställa mig, säger Linda Kazmierczak.

Företrädaren Rolf Borggren kontaktade Linda sista ansökningsdagen och övertalade henne att söka tjänsten. Hon tvekade, men lämnade in en ansökan.

– Även om jag är intresserad av beredskapsfrågor var det inget självklart val för mig.

Beslutet att anställa Linda Kazmierczak våren 2008 var enhälligt från chefer och fack. Men andra ifrågasatte lämpligheten, hon kunde inte räddningstjänst.

– Mina medarbetare var nog inte nöjda, och det har jag förståelse för. Samtidigt, jag kan säga de inte kan.

■ **Du är beteendevetaren som blivit beredskapsdirektör. Vad kan du bidra med?**

– Kunskapen om hur människor fungerar har stor betydelse för krishantering. Det finns mycket kvar av gammal militär tradition och ibland blir det mycket ”peka med hela handen”-idéer om hur saker och ting ska lösas. Det är ett värdelöst sätt att lösa en uppgift på.

■ **Hur ser du på krisledning?**

– Räddningstjänst och polis har en kultur som är förhållandevis hierarkisk. Det finns skäl till det, till viss del behöver det vara så. Men i krisledning behöver vi ett annat sätt. Vi måste göra bedömningar i dialog och fatta beslut där alla haft chansen att göra sig hörda.

– Det finns också en övertro på rutiner och planer. Ju mer planerat något är, desto bättre tror man det ska fungera i krisen. Men det är inte självklart. Rutiner kan ge förrädisk trygghet. Det sker mycket i det mellanmänniska och där har vi ofta tillkortakommanden.

– Vi har också en stark drivkraft att vara överens, det känns behagligare och vi kommer snabbare till beslut. Men jag vill sätta i system

att vi ska våga vara kritiska mot våra antaganden och beslut.

■ **Har vi blivit bättre på att hantera kriser?**

– Svårt att säga. På sätt och vis tror jag verkligen det är ett aber att vi vadderar våra liv så mycket, som David Eberhard säger, att vi i själva verket blir mer och mer oförmögna att hantera de kriser vi drabbas av. Men i själva kris-hanteringssystemet har det nog blivit bättre sedan Tsunamin.

■ **Vad tycker du om arbetet med vilka som skulle få virushämmande medicin (antiviral-ler)?**

– Jag har varit kritisk till MSBs hantering. Det är bra att vi har fått förnya vår kartläggning av samhällsviktiga verksamheter, men det var ogenomtänkt att först uppmana verksamheter att lämna in uppgifter som skulle lämnas till smittskyddsläkarna, för att sen skapa en riktlinje som sa att ingen verksamhet skulle få medicin. Dessutom blev underlaget spretigt för att uppdraget var otydligt.

■ **Hur då?**

– Vissa verksamheter gjorde en ansvarsfull bedömning medan andra högg till eftersom det finns ett värde i att ha frisk personal. Kartläggningarna från länsstyrelserna identifierade 270 000 nyckelfunktioner i samhällsviktig verksamhet. Det säger sig självt att med ett begränsat beredskapslager är det underlaget inte särskilt användbart för smittskyddsläkarna.

■ **Du har efterlyst mer samarbete med myndigheter på nationell nivå.**

– Jag hade gärna sett att MSB tagit på sig en mer samordnande roll, inte minst för att inrikta arbetet med kartläggningarna. Jag väckte frågan redan i mitten av juni, men först i september hade vi första gemensamma genomgången med MSB.

– Pandemiinformationsgruppen har gjort ett bra jobb med information till allmänheten men hanteringen av pandemin handlar om så mycket mer än det.

■ **Du har också synpunkter på att man lagt sig i ert jobb?**

– Nej, det har jag verkligen inte. Jag anser att

FAKTA

Linda Kazmierczak

Ålder: 36

Familj: en dotter

Bor: Växjö

Yrke: beredskapsdirektör, länsstyrelsen Kronoberg.

Bakgrund: bland annat undervisat i psykologi vid Växjö universitet och i beteendevetenskap vid Polishögskolan, Växjö.

Fritidsintressen: läser och skriver mycket, besöker ofta Edinburgh ("min egen oas").

ett nära utbyte mellan MSB och länsstyrelserna är oerhört viktigt. Men det geografiska områdesansvaret är också en viktig princip, och det tycker jag kanske att MSB förbisett lite i samband med pandemin. Länsstyrelserna är inte bara till för att leverera underlag till MSB, utan har faktiskt ett ansvar för hanteringen av en händelse i sitt län. Där ska MSB stötta och samordna länen.

■ **Varför är det geografiska områdesansvaret viktigt?**

– Jag tror inte på effektivitet med en centraliserad krisledning. Närhet är viktigt för att klara en kris.

■ **Vad vill du se mer av från MSB?**

– Jag tycker att MSB har en viktig roll i att kommunicera den senaste forskningen. Sen tycker jag det vore bra om de tog ett nationellt grepp om samverkansledning. Krishanteringsystemet i Sverige bygger på att olika aktörer har olika roller och att ingen enskild aktör kan ta över. Hur leder man en händelse där alla har sina bitar? Hur får man ihop det till ett fungerande pussel?

■ **I utredningen av lagen om skydd mot olyckor sägs att länsstyrelsernas tillsyn av räddningstjänsten är för svag. Håller du med?**

– Vi kan säga att den har varit, och det finns skäl till det. Handlingsprogrammen är bristfälliga med målformuleringar som är svåra att följa upp. Därför har vi ägnat oss mer åt stöd än åt tillsyn.

– Men visst finns det saker vi kan förbättra. Till exempel är kommunernas information till allmänheten viktig; har alla medborgare chans att få information på lika villkor?

■ **Du pratar gärna samverkan och samordning. Vad betyder det för dig?**

– Att uppnå synergieffekter. Man ska inte samverka för samverkans skull. Men det är viktigt att vi kan se att det ibland är i mellanrummet, mellan två organisationer, som saker sker. Det är också viktigt att olika kompetenser möts, och då pratar jag inte om att fika tillsammans.

PER LARSSON

Skivstången knäckte guldsamlandet

LJUNGBY

Guld i alla grenar.

Det har ingen brandman klarat. Martin Svanholm, Ljungby hade ambitionen.
– Det sket sig, säger han.

■ Räddningstjänstens guldmedalj hade han redan, men nu skulle Martin klara guldgränsen i alla nio delmoment. Som en extra merit

Det gick bra till bänkpressen. 106 kilo krävdes.

– Jag klarade 100, säger Martin.

Och därmed sprack det för den här gången. Ingen annan klarade det heller. Och Martin som tänkte trappa ner på träningen får köra ett år till, eller?

– Det blir det nog. Kanske kan gå ner i mängd men spets-träna mer.

Rit, räddningstjänstens idrotts- och testledare, är en intresseförening för fysträning inom yrket. Rit har tagit fram en medalj med avsikt att motivera till allsidig träning.

För att ta medalj ska en viss mängd poäng samlas ihop från nio grenar. Medaljtest kan göras på hemmaplan, men guldtest görs en gång om året under

Martin Svanholm och Christian Weckström tränar minst 8-10 timmar i veckan. Det räckte inte för att Martin skulle nå guldnivån i alla nio delmomenten i Räddningstjänstens guldmedalj. FOTO: PER LARSSON

två dagar i Stockholm.

– Man får träna som satan. Nio grenar och vi har sju dagar i veckan. Tiden för återhämtning räcker inte till, säger Martin Svanholm.

Han tog guld förra året och hade i år fått med sig kollegan Christian Weckström i en ny attack mot guld. Resultatkraven i de olika grenarna är åldersrelaterade.

Hur mycket tränar ni?

– Åtta-tio timmar i veckan, säger Christian.

– Det räcker inte för mig, säger Martin.

Simning, roddmaskin, löp-

ning och olika styrkeprov ingår bland de nio momenten för räddningstjänstens idrottsmedalj.

Är det relevanta moment för brandmän?

– Jag tycker man får med allt för att klara yrket, säger Martin.

PER LARSSON

Fotnot: mer information om räddningstjänstens idrottsmedalj finns på www.rit.nu

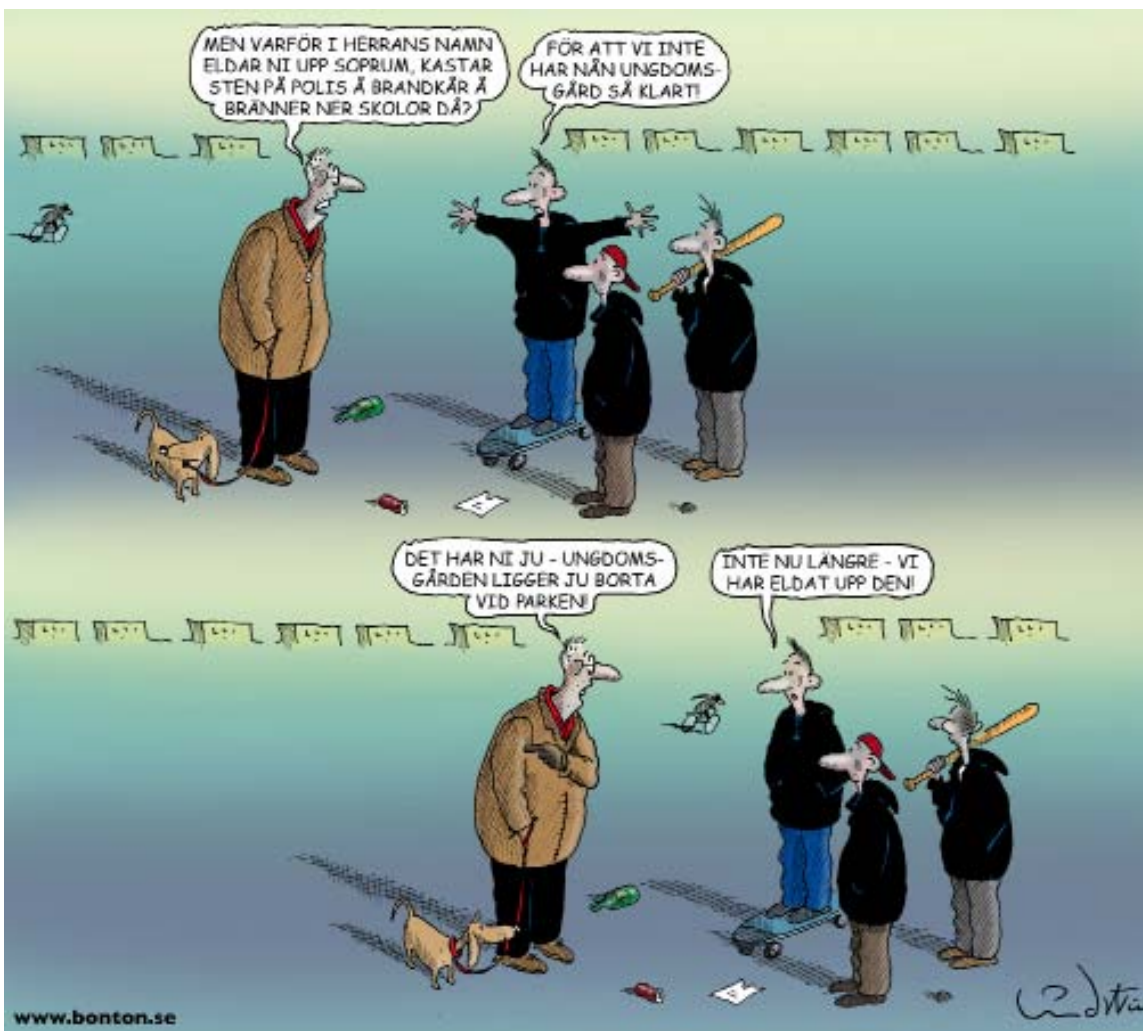
FAKTA

Idrottsmedaljens grenar

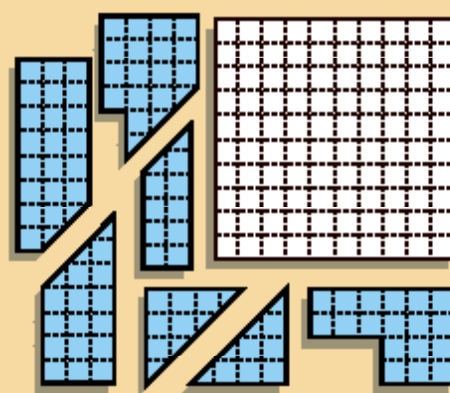
Inom parentes de resultat som krävs för guld i respektive gren i åldern 40-44 år.

- Simning, kort livräddning 50 meter (1 min 5 sek)
- Simning, livräddning 200 meter (4 min åtta sek)
- Bänkpress (106 kg)
- Knäböj (8x120 kg eller 1x145 kg)
- Brutalsitups (19 st)
- Chins (15)
- Roddmaskin 2 000 meter (7 min 12 sek)
- Löpband 5,7 km/h, rökdykarklädd (16 min)
- Löpning 3 000 meter (11 min 45 sek)

LINDSTRÖM

Utmaningen!

TANGRAM

Tangram är ett gammalt kinesiskt spel där sju bitar ska läggas så att de bildar olika figurer, till exempel djur. Det här problemet hämtar inspiration ur det gamla kinesiska läggspillet.

Tillsammans bildar de blå bitarna ett miniatyrpussel. Nu ska de läggas så att de bildar en fyrkant lik den stora vita fyrkanten i övre högra hörnet. Bitarna får varken vändas eller vridas. Det sportsligaste sättet att lösa problemet är att göra det utan att klippa ut bitarna.

Lösningen på sidan 35

Vicki Jonsson, Morgan Johansson och Caroline Davidsson tycker det vore kul om fler inom svensk räddningstjänst hakade på och antog utmaningen att genomföra Klassikern. FOTO: PER LARSSON

Vasloppet största utmaningen

LJUNGBY

Första söndagen i mars är det dags. Vasaloppet.

Därefter väntar Vätternrundan, Vansbrosimningen och Lidingöloppet.

Tre brandmän i Ljungby ska klara klassikern nästa år.

■ – Det var nog jag som kom på den dumma idén. Men det är en utmaning att klara alla loppet, säger Vicki Jonsson.

Hon, Caroline Davidsson och Morgan Johansson har nu ytterligare en morot för sin träning.

– Dessutom ger det mer allsidig träning, säger Morgan.

Trion tycker det vore kul om fler inom svensk räddningstjänst hakade på och antog utmaningen.

Vicki sprang Lidingöloppet i år, klarade banan på 2.57,07. Målet var att komma under tre timmar. Nu väntar en större uppgift.

Vilken av de fyra uppgifterna ser tuffast ut?

– Vasaloppet tror jag är största utmaningen, säger Vicki.

Är ni bra på skidor?

– Jag har stått på skidor, säger Caroline.

Sedan en tid tillbaka står hon på rullskidor, det kommer att bli några mil innan det är dags att leta snö, för det är förstås risk att smälningarna måste göra det.

– I Jönköping brukar elljusspår alltid kunna erbjuda snö, säger Caroline.

Träningsdosen har ökats, ligger runt fyra-fem pass i veckan. Vicki, Caroline och Morgan är överens om att de måste fokusera på en sak i taget. Skidor först.

– Roligt, fast lite skrämmande, fyller Caroline i. Och det blir väl ingen uppföljning av det här reportaget med hur det gick?

PER LARSSON

FAKTA

Klassikern 2010

7 mars Vasaloppet, 90 km skidor.

18-19 juni, Vätternrundan, 30 mil cykel.

11 juli, Vansbrosimningen, 3 km simning.

25 september, Lidingöloppet, 30 km löpning.

Seveso-ärendet överklagas

MSB har överklagat ett Seveso-ärende till Miljödomstolen.

Myndigheten riktar hård kritik mot Miljöprövningsdelegationen som tillåtit Almer Oil Chemical Storage i Varberg att lagra mer oljeprodukter.

■ MSB anför flera sakskalet för att Almer Oils ansökan ska avslås, men anser att den egentligen aldrig skulle prövats. Ansökan borde avvisats eftersom beslutsunderlaget är så bristfälligt.

I sak anför MSB bland annat att hela verksamheten skulle tillståndsprövats och inte enbart ändringen.

Ändringen innebär att verksamheten omfattas av Seveso-lagens högre kravnivå och en säkerhetsrapport ska då bifogas ansökan.

MSB har tidigare underkänt företagets säkerhetsrapport och eftersom revideringen av rapporten inte är klar ansökte företaget om ett tillfälligt tillstånd.

Enligt MSB är bristerna i säkerhetsrapporten är så stora att man ifrågasätter om Almer Oil har tillräckliga kunskaper för att bedriva en högre Sevesoverksamhet.

Miljöprövningsdelegatio-

nen anser också att ansökan har brister, men eftersom det inte rör sig om någon större ändring och det handlar om en begränsad tidsperiod sade man ja.

Att bevilja ett tillstånd med den motiveringen saknar stöd i lagen anser MSB som tycker att Miljöprövningsdelegationen bagatelliserat verksamhetsändringens konsekvenser: "Ändringstillståndets utformning medför dock att sökanden fått tillstånd att lagra 57 508 ton av en helt ny produkt."

GUNNO IVANSSON

MSB lanserar ny hemsida

MSB blir en myndighet även på webben.

– Den sjunde december finns runt 1 000 sidor samlade under samma adress, säger Fredrik Höglund, ansvarig webbredaktör.

■ MSBs hemsida har hittills varit provisorisk, mycket sakinformation har funnits kvar på de gamla myndigheternas hemsidor.

Men nu kan sidorna för Räddningsverket, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar släckas ner.

Samtidigt som materialet är klart att samla på en sida lanseras också adressen www.msb.se.

– Allt är inte på plats 7 december, men besökarna kommer inte att sakna några väsentligheter från de gamla sidorna, säger Fredrik Höglund.

Mer nytt material kommer också så småningom.

Det har varit ett styvt jobb att samla ihop allt webbmateri-
al till en sida.

Startsidan för MSBs nya hemsida.

– Bygga själva strukturen har varit det största jobbet.

Några stora nyheter?

– Inte i innehållet, men vi försöker underlätta för våra stora användargrupper att hitta det just de är intresserade av.

Slår man samman besö-

karna på msbmyndigheten.se samt de tre gamla myndigheternas sidor hamnar träffarna på runt 200 000 per månad.

– Med en samlad webbadress kan kanske besöksfiguren hamna runt 100 000 i månaden, säger Karin Albinson Hedström, webbproducent.

Fris får mer pengar

■ Efter Rinkebybranden fick Fris, Föreningen räddningstjänster i samverkan, hårt tryck på fler självskyddsutbildningar till invandrare.

Men pengarna var slut.

Nu har MSB beslutat att omfördela bidrag inom självskyddsverksamheten och ge Fris ytterligare 569 000 för mer utbildning, främst riktad till invandrare.

■ En skogsbrand i Påryd i slutet av juni renderar i statlig ersättning för räddningstjänstkostnader. Kalmar kommun får nästan 3 miljoner efter självrisk, Nybro 57 000 kronor.

Efter tsunamin julen 2004 fick den dåvarande regeringen massiv kritik för sitt sätt att hantera katastrofen. Katastrofkommissionen konstaterade att den grundläggande bristen erande organisation för krishantering i statsförvaltningen. Drygt tre år efter katastrofen åtgärdades bristen när ett kriskansli inrättades i regeringskansliet.

Fördröjningarna från tsun

STOCKHOLM · Obeslutsamheten och fördröjningarna vid tsunamikatastrofen 2004 ska inte upprepas vid nästa kris. Det har kriskansliet som uppgift att förhindra.

■ Efter tsunamin fick den dåvarande regeringen massiv kritik för sitt sätt att hantera katastrofen. En katastrofkommission tillsattes som konstaterade att den grundläggande bristen bestod i att det saknades en fungerande organisation för krishantering i statsförvaltningen.

I januari 2007 fick Christina Salomonson, då chef för Kustbevakningen och tidigare

Räddningsverkets generaldirektör, regeringens uppdrag att utreda en nationell krishanteringsfunktion i regeringskansliet. I början av oktober var hon klar och utsågs som chef för det kriskansli hon föreslog skulle inrättas.

– Jag fick ett halvår på mig att bygga upp kansliet och rekrytera personal. Jag lovade vara klar första kvartalet 2008 och 31 mars startade verksamheten,

säger Christina Salomonson.

Sin biträdande chef Lars Hedström och en av sektionsscheferna Kjell Mo, rekryterades från Krisberedskapsmyndigheten och båda hade arbetat under henne på Räddningsverket.

– Man ville få in lite annan kompetens med erfarenheter från operativt arbete, vilket jag och Lars har. Vi har även en tidigare polis, säger Kjell Mo.

I dag har kansliet cirka 40 anställda och är inrymda i regeringskansliets lokaler.

Christina Salomonson är placerad direkt under statsministerns statssekreterare och har

alltid möjlighet att nå den högsta politiska nivån om det behövs.

– Att man inrättade en cheftjänsteman med ansvar för krishanteringen på den högsta nivån i regeringskansliet är en markering av att frågorna är viktiga.

Som cheftjänsteman har hon tre roller: utveckla, samordna och följa upp krishanteringsarbetet i regeringskansliet.

Praktiskt innebär det bland annat att ansvara för övning och utbildning för att långsiktigt bygga upp departementens och regeringens krishanteringsförmåga.

Operativ kompetens

”Man ville få in lite annan kompetens med erfarenheter från operativt arbete, vilket jag och Lars Hedström har. Vi har även en tidigare polis.”

Kjell Mo, sektionsschef på Kriskansliet

– Det är viktigt att betona att vi tar inte över departementens ansvar. Vi ska se till att varje departement har en plan och en förmåga att hantera kriser. När pandemin kom samordnade vi

bestod i att det saknades en fung-

FOTO: KERSTIN LUNDH, MSB

Hit men inte längre. Ledningen för kriskansliet, Kjell Mo, Christina Salomonson och Lars Hedström tar emot i dörren, så långt som besökare tar sig. Tjugofyra7 blev som första massmedia inläppt, men kameran fick stanna i väskan – strikt fotograferingsförbud råder i lokalerna.

FOTO: GUNNO IVANSSON

namin ska inte upprepas

till exempel analysen av hur influensan skulle kunna drabba regeringskansliet: vad innebär det för regeringskansliet om man får en frånvaro på 20-40 procent?

På alla departement finns numera en tjänsteman i beredskap som kan nå dygnet runt. Skulle det uppstå en kris som berör många departement har det inrättats en grupp för strategisk samordning där berörda statsekreterare deltar. Gruppen ska ange inriktningen för Regeringskansliets arbete, bereda frågor snabbt, samt kunna avgöra oenigheter.

Regeringen har också inrät-

tat Rådet för krishantering. Rådet är inte beslutande utan ett organ för att säkerställa samverkan och informationsutbyte mellan Regeringskansliet och myndigheterna. I rådet ingår sex myndighetschefer, bland andra från MSB och Försvarsmakten.

Kriskansliet har inga operativa befogenheter utan ska väcka och initiera. Uppstår en kris någonstans i världen ska kriskansliet snabbt kunna ge regeringen en lägesbild över situationen.

Lägescentralen ser ut som de flesta andra med en vägg av stora tv-skärmar som visar ett an-

tal svenska och internationella nyhetskanaler. I huvudsak används öppna källor men det finns även tillgång till annan information.

– Vi omvärldsbevakar för regeringskansliets behov. Vi tittar på händelser och situationer som kan påverka svenska eller svenska förhållanden.

Statsekreteraren informeras efter ett utarbetat system och kansliet tar kontakt med departementen när man uppmärksammat en händelse som kan leda till krishantering.

– Vi känner att vi har stöd, att vi är viktiga för regeringens beredskap och vi vågar ringa och

väcka när det krävs, försäkrar Christina Salomonson.

Beredskapen utgörs av omvärldsbevakare som alltid finns på plats plus chef i beredskap som snabbt ska kunna infinna sig.

Det finns inget system för beredskapslägen med grön, gul, röd utan chefen beslutar om att arbeta enligt stabsinstruktionen.

– Det gjordes när influensafallen dök upp i Mexiko. Då fick vi möjlighet att under ett par veckor pröva organisationen.

Utöver omvärldsbevakning ska kriskansliet ägna sig åt kriskommunikation och göra

analyser av händelser och skeden för att kunna upptäcka tendenser.

Christina Salomonson är övertygad om att kansliet behövs och att det gjort nytta. Om kriskansliet funnits julen 2004 hade förloppet blivit ett annat.

– Då hade kansliet snappat upp den information som kom och ganska snabbt ringt upp den politiska ledningen. Det inbillar jag mig, men det är vid nästa stora händelse som vi provas.

GUNNO IVANSSON

Sverige och USA har avtal om erfarenheter

STOCKHOLM

De två första dagarna i oktober hölls den första transatlantiska säkerhetskonferensen i Stockholm. Syftet var utbyte av erfarenheter inom säkerhetsområdet mellan myndigheter, industri och forskare på båda sidor Atlanten.

■ Konferensen Euro-Atlantic Stakeholders Conference 2009 var ett samarrangemang mellan MSB och den amerikanska systemmyndigheten U.S. Department of Homeland Security, DHS.

Konferensen hölls inom ramen för det bilaterala samarbetsavtal om erfarenhetesutbyte och forskning inom det civila säkerhetsområdet som slöts mellan Sverige och USA 2007.

I Sverige har MSB ansvar för avtalet. På svenska ambassaden i Washington arbetar två personer med avtalet. Michael Mohr, specialattaché utsänd av regeringen och Jesper Grönvall, lokalanställd men avlönad av MSB.

För Jesper Grönvall handlar det mycket om att nätverka och skapa kontaktytor.

– Vi försöker ge en bild av vad DHS gör och satsar på. Dels kan vi se var ska vi koppla ihop dem med rätt svenska forskare som

har spetskunskap. Dels ser vi var deras styrkor ligger och försöker signalera våra styrkeområden och vad vi i Sverige har behov av.

DHS sitter på stora resurser.

– DHS är det största departementet i USA med 220 000 anställda och en budget på 50 miljarder dollar. Det bildades 2003 och brukar kallas amerikans säkerhetsdepartement. DHS ansvarar för hela spektrat av katastrofer, säger Michael Mohr.

Vid konferensen hölls miniseminarier inom områden som man ser samarbetsmöjligheter. Dit hör till exempel bombhot, kriminalteknik, intelligenta övervakningssystem, infektionsspridning och bioterrorism, förhindra och möta radikaliserings som leder till terrorism, energi och vattenförsörjning, elektromagnetiska hot mot kritisk infrastruktur och busskrascher.

Enligt Bengt Sundelius, avtalsansvarig på MSB, och som ledde konferensen tar det tid innan ett samarbete som det här ger konkreta resultat.

– Samarbetet ska leda till ny kunskap eller ny teknik som kan användas för att förbättra vår förmåga att hantera sårbarheter. Utfallet är konkreta kunskaps- eller tekniklösningar

som ska omsättas i praktiken. En del ligger i närtid, en del ligger nog väldigt långt fram. Forskning är ju långsiktig verksamhet.

När DHS var nybildat låg fokus på antiterror-verksamhet men enligt Bengt Sundelius ledde orkanen Katrina till att man satsade på att hantera ett bredare spektrum av svårigheter.

– På sikt kan vi tänka oss växeljämsgöring, att MSB-personal tillbringar månader, halvår på motsvarande myndighet i USA och vice versa.

Konferensen var kopplad till det svenska ordförandeskapet i EU och efteråt var amerikanerna nöjda inte bara med att ha fått träffa svenskar utan även representanter för EU.

– Vi förmedlade kontakt mellan DHS och EU-kommissionen. EU skriver nu ett motsvarande avtal med DHS som öppnar för samarbetsprojekt mellan DHS och alla EU-länder, säger Bengt Sundelius som också är nöjd med konferensen.

– Den transatlantiska länken är viktig för sveriges säkerhetspolitik, vi vill vara med och stärka den och det har vi gjort med den här konferensen.

GUNNO IVANSSON

Försvarsminister Sten Tolgfors deltog tillsammans med MSBs generaldirektör Helena Lindberg vid första transatlantiska säkerhetskonferensen i Stockholm.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Nätverk diskuterade livet på brandstationen

Det praktiska livet på brandstationen, klädsel och fys-tester.

Det var några av diskussionsämnena när 35 kvinnliga heltidsbrandmän träffades i Sundsvall.

■ Kvinnor har ofta svårt att få rätt storlekar på kemdräkter, stövlar, torrdräkter och överlevnadsdräkter.

– Det är skyddsutrustning. Sätt press på arbetsgivaren, anser nätverket.

Jämställdhetsplan ska finnas på alla arbetsplatser. Nätverket anser att de kommunala jämt-

ställdhetsplanerna ofta inte passar för räddningstjänsten.

Syftet med nätverksträffarna för kvinnor som är brandmän är att utbyta erfarenheter och stötta varandra i ett mansdominerat yrke.

Det finns fortfarande kvinnor som saknar egna dusch- och omklädningsrum, än vanligare är att tvättmaskinen står i herrarnas omklädningsrum och vid bastubad saknas ofta policy för klädsel.

I samband med anställningstester anser nätverket att stress- och samarbetsförmåga,

praktiska tester och intervjuer bör belysas mer.

Inkvotering anses negativt och inget att sträva efter. Om positiv särbehandling sker (för att bli en mer jämställd arbetsplats) bör arbetsgivaren ha en färdig handlingsplan för särbehandling.

Träffen arrangerades av räddningstjänsten Sundsvall-Timrå i samarbete med MSB och HkBM (nätverket heltids-kvinnliga brandmän).

Mer om nätverket finns att läsa på deras hemsida www.brandsvaret.se/.

MSB tar över uppsatspris

■ MSB övertar Krisberedskapsmyndighetens uppsatspris för främjande av samverkan mellan länsstyrelser och universitet/högskolor.

Syftet med priset är att stimulera studenter inom olika discipliner att intressera sig för krisberedskapsfrågor samt att främja samverkan mellan myndigheter, kommuner och universitet/högskolor.

När priset nu tas över av MSB blir det ett par förändringar. Priset ska delas ut vartannat år istället för varje och det är inte bara länsstyrelserna som kan nominera uppsatser utan även de övriga myndigheter som omnämns i krisberedskapsförordningen samt kommunerna.

Tre priser om 10 000 kronor delas ut till universitets- och högskolestuderande som skriver en C- eller D-uppsats. Uppsatserna som nomineras till 2010 års pris ska vara examinerade under perioden vårterminen 2009 - vårterminen 2010. Noteras ska att det är respektive myndighet eller kommun som nominerar uppsatsen.

Sista ansökningsdag är 1 oktober 2010.

Ytterligare upplysningar kan lämnas av Katarina Hildingsdotter, katarina.hildingsdotter@msbmyndigheten.se, 010-240 40 76.

Psykiska besvär vanligt hos insatspersonal

STOCKHOLM

Insatspersonal jobbar även när de är sjuka. Var femte person uppger psykiska besvär.

Det visar en undersökning som gjorts av dåvarande Räddningsverkets personal i olika delar av världen.

■ Magsjuka är det vanligaste sjukdomsproblemet, men även psykiska besvär som sömnproblem, nedstämdhet och oro förekommer.

– En stor del av påverkan på arbetskapacitet härrör från psykiska orsaker, säger Eskil Jakobsson, student vid Uppsala universitet som genomfört examensarbetet.

Insatser under perioden juli 2006-juli 2008 ligger till grund för undersökningen. 201 personer av 259 tillfrågade deltog.

Personalen uppger att arbetskapaciteten var påverkad av ohälsa under sex procent av tiden. Men sjukfrånvaron var bara en procent. Fem procent av tiden jobbade man alltså trots sjukdom.

Sjukdomarna var kortvariga, oftast en dag.

73 procent av de som var sjuka ansåg att de jobbade med

Eskil Jakobsson

nedsatt kapacitet. Magsjuka var det vanligaste problemet. 57 procent av de som varit sjuka har haft magproblem.

Var femte person anger att de haft psykiska besvär som sömnproblem, nedstämdhet, oro med mera och hälften av dem att det påverkat arbetskapaciteten. En person har angett sig ha jobbat 90 dagar med psykiska besvär och nedsatt kapacitet.

– Psykiska besvär förekommer i större utsträckning bland de som utsatts för hot om våld och arbetat ensamma eller som sekonderade till andra organisationer. Resultaten visar att hot om våld inte bara kan leda till sömnproblem, det påverkar också arbetskapaciteten, säger Eskil Jakobsson.

Insatspersonal som genomgått Räddningsverkets introduktionsutbildning var i klart lägre grad drabbade av sjukdom och skador än de som inte gått utbildningen. Av de som drabbades av malaria var fördelningen 48 procent utbildade

och 64 procent icke utbildade. Ingen av de som gått utbildning skadade sig, medan 15 procent av icke utbildade rapporterade skador.

Noterbart i övrigt:

68 procent av de som drabbats av magsjuka hade jobbat i Afrika.

Insatspersonal ute på landsbygd drabbas oftare av sjukdom än de som är förlagda i städer.

Sex procent av personalen hade utsatts för våld, 19 procent för hot om våld. Om det senare var hot mot dem själva eller om man kände generellt hot på grund av arbete i riskområde, är oklart.

Andra hälsoproblem som insatspersonalen drabbas av är luftvägssjukdom (19 procent), hudsjukdom (18) och feber (12).

Enheten för insatspersonal på MSB vill gå vidare och djupintervjua 15 av de personer som medverkat i undersökningen.

– Utifrån det frågeformulär som använts vill vi också utveckla en webbenkät som personal i framtiden kan besvara efter avslutad insats, säger Anders Nordmark, medicinsk koordinator.

GUNNO IVANSSON

I samarbete med testinstitutet Winternet ska MSB utreda rimliga fyskrav för brandmän. Ett skäl är att Räddningsverkets tidigare arbete har blandats samman med Storstadsmodellen.

FOTO: GUNNO IVANSSON

MSB reder ut rimliga fyskrav

Vilka fyskrav är rimliga vid rekrytering av brandmän?

Det ska MSB reda ut i samarbete med testinstitutet Winternet i Boden.

■ För några år sedan tog Räddningsverket fram ett antal typinsatser inom räddningstjänst som ansågs relevanta att överföra till fyskrav.

Arbete under skogsbrand, håltagning av yttertak, loss-tagning från bilolycka och rökdykning, var några insatser.

Den arbetsinsats som krävdes överfördes av testinstitutet Winternet till motsvarande insats i bland annat roddmaskin, löpspåret och under skivstäng.

Då slogs dock inte fast hur snabbt man skulle ro eller löpa. Det är den gränsdragningen Winternet nu ska göra.

– En starkt bidragande orsak till att satsningen görs är att Räddningsverkets tidigare arbete har blandats samman med Storstadsmodellen för fystest, säger Anders Axelsson, MSB.

I storstadsmodellen slog räddningstjänsterna i de tre storstäderna mer exakt fast hur snabbt 3 000 meter ska springas, hur många armhävningar som ska göras.

– Många har trott att det är vi som står bakom de kraven.

Det gör vi inte, det finns ingen forskning bakom kraven, säger Axelsson.

Men nu ska alltså MSB och Winternet ta fram mer exakta krav. MSB har bildat en styrgrupp som ska titta på yrkeskraven, exempelvis hur lång tid det är rimligt att visa arbetsinsatser tar. Winternets uppdrag blir sedan att omsätta det till fystest.

– Det finns de som anser att det sätt vi använder inte är arbetsrelaterat, men det vill jag hävda att det är.

Kommer det bli olika rekommendationer om fyskrav på grund av ålder, differentierade arbetsuppgifter eller liknande?

– Nej, det blir lika för hela riket, oavsett heltid/deltid eller andra skillnader.

Fotnot 1: I MSBs styrgrupp ingår Ivar Rönnbäck, Håkan Axelsson och Pia Holmstrand från MSB, Marcus Cato, SKL, Jan Wisén, räddningschef i Storstockholm, och Lennart Edvardsson, räddningschef i Sunne.

Fotnot 2: Storstadsmodellen har reviderats av räddningstjänsterna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Fyskraven är nu mindre specifika och går i stället mot helhetsbedömning. Mer info finns på www.rsyd.se

PER LARSSON

Brandsläckare i varje hem skäligt enligt Dala-Mitt

Varje husägare bör ha en pulversläckare på sex kilo.

Räddningstjänsten Dala-Mitts direktion har beslutat att det är en rimlig skyldighet för invånarna i Falun, Borlänge och Säter.

■ – Lagen säger att vi ska ha skälig utrustning för släcka bränder. Men det finns inte definierat vad som är skäligt, det har vi nu gjort, säger Nils Persson (s), vice ordförande i direktionen.

Kommunen har dock ingen

föreskriftsrätt om brandskydd, det är Persson medveten om.

– Vi kan inte lägga vite, men vid tillsyn kan vi säga vilket skydd vi tycker att fastigheter ska ha.

Nils Persson konstaterar att man haft förhållandevis många dödsbränder i de tre kommunerna. Det har bidragit till beslutet och att brandmän alltmer jobbar förebyggande genom dörrknackning.

Skälig släckutrustning är enligt Dala-Mitt:

Bostäder utom flerbostadshus – pulversläckare på sex kilo eller centrumrulle med brandslang för anslutning till vattenkran.

Flerbostadshus – i trapphus på minst vartannat våningsplan pulversläckare på sex kilo eller inomhusbrandpost med fast monterad slang. Pulversläckare i varje lägenhet rekommenderas dock.

Kriser kräver annan ledning

Vid stora olyckor och kriser fungerar inte traditionella kommandostrukturer. I stället handlar ledningen om att samordna och ensa alla aktörer som arbetar utifrån egna problemtolkningar och mål.

■ Det är tankegången i ett nytt ledningskoncept byggt på ett femårigt forskningsprojekt som genomförts av Lars Fredholm och Christian Uhr.

– Forskningsprojektet Effektivare ledning vid storskalig räddningstjänst och krishantering resulterade bland annat i en doktorsexamen för Christian Uhr i september. Nu jobbar vi med att göra resultaten av projektet nyttiga, säger Lars Fredholm.

Det han bland annat vill titta på är inflytande och relationer mellan beslutsfattare, ofta i nätverksform.

– När man talar om ledning utgår man från ledning av en given hierarkisk organisation med en speciell uppgift, typ polismyndigheten eller räddningstjänsten. Men jag ser samhället som det system som har att hantera en kris och samhäl-

Lars Fredholm

let består av privata, kommunala och statliga aktörer. De har att tillsammans hantera situationen i den drabbade delen av samhället.

Och då går det enligt Lars Fredholm inte att tillämpa någon enhetlig kommandostruktur, man måste utgå från att lokala aktörer agerar utifrån sina problemtolkningar och mål.

– Det är inte säkert att alla kommuner gör samma bedömning om de viktigaste åtgärderna. Då gäller det för länsstyrelsen, som har det geografiska områdesansvaret, att jämföra samman de olika lokala aktörernas mål och ageranden. I stället för att vara en pekande kommenderingshand gäller det att jobba mer samordnande och skapa harmoni i helheten av alla aktörer.

Ibland följs inte givna planer. Lars Fredholm tar som exempel ledningsarbetet i en kommun under stormen Gudrun, då kommunens räddningschef

på regional nivå inte nöjde sig med kontakt bara med egen länsstyrelse. Genom att räddningschefen kände och hade förtroende för vissa individer tog han i det akuta skedet kontakt med en rad andra människor på regional nivå, bland annat i grannlänet.

– Samtidigt tog han kontakt med räddningstjänster i andra kommuner och fick dem att hjälpa till. Man kan nästan tala om fjärrstaber. Det var ett oplanerat mönster, men ändå funktionellt i sammanhanget.

Den här typen av lösningar och förtroenden är Lars Fredholm intresserad av. Att kunna improvisera utan att bryta mot lagar eller förstöra för helheten.

– Jag vill förbättra förmågan hos beslutsfattare att göra analyser när improvisationer sker och kunna värdera om de är nyttiga eller inte. Jag förkastar inte givna planer och hierarkier utan menar att förmågan att hantera balansen mellan dessa och nya lösningar som växer fram i stundens hetta är viktig, säger Lars Fredholm.

GUNNO IVANSSON

I slutet av oktober arrangerades en internationell brandkonferens på MSB Sandö som bland annat handlade om kvalitativa brandutbildningstekniker.

FOTO: ERIK LÖFGREN

Internationell brandkonferens i Sandö

SANDÖ

För att utbyta erfarenheter på internationell nivå och studera hur MSB bedriver sin utbildning inom ämnesområdet brand arrangerades en internationell brandkonferens på MSB Sandö.

■ Initiativtagare till konferensen var Roy Reyes, lärare på Sandö.

– I våras deltog jag i en internationell brandsäkerhetskonferens i Australien. Där föddes idén att samla internationella experter på Sandö för att diskutera och utbyta erfarenheter samtidigt som

de får stifta närmare bekantskap med de utbildningar vi bedriver på MSB Sandö, berättar Roy Reyes.

Under den veckolånga konferensen deltog brandexperter från bland annat Australien, Storbritannien, Tyskland, USA, Kanada och Sverige.

Internationella föreläsningar varvades med praktiska föreläsningar ute på Sandös övningsfält. Under veckan genomfördes även en seminariedag som taktik- och utbildningsansvariga från räddningstjänster i regionen bjöd in till.

ERIK LÖFGREN

Miljööverdomstolen sade nej till tak över invallning

Brandrisken gör det olämpligt att förse ett invallningskydd för drivmedelscisterner på Östersunds flygplats med nederbördsskydd.

■ Det anser Miljööverdomstolen som därmed upphäver ett beslut i Miljödomstolen.

Cisterner för drivmedel och andra miljöfarliga ämnen på flygplatsen ska vara invallade. För att ytterligare minska riskerna för miljöpåverkan, vid exempelvis läckage, krävde Naturvårdsverket och miljö- och hälsoskyddsnämnden i Östersunds kommun även nederbördsskydd över invallningarna.

Miljödomstolen vid länsrät-

ten gick på den linjen, men beslutet överklagades av Luftfartsverket.

”Bensin och flygbensin ger lätt upphov till brandfarliga gaser. Cisternerna och invallningarna är därför inte täckta med nederbördsskyddande tak”, skriver Luftfartsverket och tillägger att tillsyn sker så gott som dagligen.

I överklagan fick Luftfartsverket stöd av MSB.

MSB anser att nederbördsskydd är förenat med särskilda risker som måste vägas mot miljönyttan i varje enskilt fall. Ska nederbördsskydd uppföras krävs att takfoten placeras

minst fyra meter över invallningens högsta punkt och att avluftning av cisternerna sker ovanför taket för minimera risken för ansamling av brandfarliga ångor.

MSB påpekar också att om invallningen är stor kan en brand bli mycket svårsläckt om den är skyddad av tak. Om branden får taket att kollapsa blir dessutom släckningen ineffektiv.

Med hänsyn till Luftfartsverkets redovisning av den kontroll som sker samt MSBs redovisning av riskerna, upphäver Miljööverdomstolen kravet på nederbördsskydd.

Säkrare arbetsmiljö för brandmän

■ Säkrare arbetsmiljö för brandmän, snabbare och effektivare insatser samt begränsade skador från vatten och rök.

Det är ambitionen i EU-projektet Firefight II som drog igång i Borås i höst.

Sju länder medverkar i utbildningsprojektet som ska pågå i två år och har 421 000 euro att röra sig med.

– Det handlar om insatsledarens arbete i ett större perspektiv, med bland annat hänsyn till miljö och egenomskador, säger Bo Andersson, MSB, som är projektledare.

Övriga medverkande kom-

mer från skolor, fackförbund och räddningstjänster i Estland, Finland, Frankrike, Spanien, Tjeckien, Storbritannien och Sverige.

Projektet är en fortsättning på Firefight I där man arbetade fram en modell för hur själva släckinsatsen genomförs med hjälp av beslutsstöd, IR-kamera, skärsläckare och högtrycksfläkt.

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, med Staffan Bengtsson som koordinatör, kommer att ansvara för att utveckla taktik och strategi.

Svårt lära från olyckor

GÖTEBORG

Allt fler gör olycksundersökningar men lärandet – att sprida erfarenheter och lärdomar i organisationen går fortfarande trögt.

OLYCKSUNDERSÖKNINGAR

■ Det vittnade flera om vid det fjärde nationella seminariet om olycksundersökningar som hölls i Göteborg i början av november. Syftet med seminariet är att lyfta fram lärandet från olyckor.

– Vi är ganska duktiga på att undersöka och utreda olyckor, men att vidta åtgärder är svårare. Det finns en tendens att det stannar vid utredningen. En del skickar bara in olycksrapporten till oss och sin närmaste chef och tycker det är bra med det, säger Marianne Stålheim, verksamhetsansvarig för lärandet från olyckor på MSB.

Orsakerna är flera. Den som utreder har ofta inte kontrollen

vad som händer när utredningen lämnats vidare.

– När man har lyckats är det fall där utredaren arbetar med den som har pengarna och man tillsammans gör en tidsplan för åtgärder.

I Stockholmsområdet har flera räddningstjänster ett omfattande system för rapportering och återkoppling. Systemen kräver resurser och alla orkar inte hålla i.

Sten Andersson, processchef på Barndkåren Attunda, berättade att man med hjälp av externa utredare specialstuderat två bränder. Utredningen av en höghusbrand från 2003 utmynade i 17 förbättringsförslag. En arbetsgrupp tillsattes som lade ner 300-400 timmar på förslagen, men det hela dog ut.

Marianne Stålheim

Något bättre gick det efter garagebranden från 2006.

– Tre förbättringar genomfördes snart och i dag, tre år senare, har 16 procent av förslagen genomförts. Men det är jättesvårt att sprida lärdomar, säger Sten Andersson.

Ett problem är att utredningar tar för lång tid och därför har man satt tidsgränser. En olycksundersökning får ta sex månader, brandutredning tre månader och ett sakkunnigutlåtande till polisen högst en månad.

Att problemet inte är specifikt för räddningstjänsten avslöjade Kajsa Asker, säkerhetschef för Göteborgs hamn.

– Att utreda och komma med åtgärdsförslag går hyfsat lätt, men införande, information

Kajsa Asker

och återkoppling är skitsvårt.

Hamnen har en egen Haverikommission som utreder tio olyckor per år. Tekniska åtgärder är i regel enkla att genomföra men nästan alltid handlar det om att ändra rutiner eller beteenden. I hamnen använder man en rad olika metoder för att nå fram.

– Vi kör utbildningar och har börjat med information via TV-skärmar och det har fungerat bra. I vissa fall har vi instruktioner som måste signeras. Vi har till och med information på insidan av toadörrarna. Där sitter man still en stund och läser.

Efter en dödsolycka lyckades man med enträgna informationsinsatser genomföra tre punktsbälten i lastdragare.

– Det är vi förmodligen enda hamnen i världen som har, säger Kajsa Asker.

GUNNO IVANSSON

Tre tar över efter Ulf Erlandsson

MSB har startat ett projekt för att sammanföra brandutredarprogrammet och olycksundersökningar till ett spår.

■ Ulf Erlandsson, som hållit i brandutredarprogrammet sedan starten 1995 på Räddningsverket, gick i pension i slutet av november. I hans ställe projektanställs tre personer på 30 procent under 2010. De tre är Jan Klausner, brandmästare från Ängelholm, Mattias Sjöström, brandmästare i Halmstad och Christer Björkman, brandingenjör från Umeå.

Ett 40-tal brandutredare får i dag ersättning från MSB men eftersom Lagen om skydd mot olyckor ställer krav på olycksundersökningar är frågan om myndigheten ska fortsätta betala för brandutredningarna.

– Brandutredningar är en form av olycksundersökningar och vi ska se över den nationella nyttan av dem och vad vi i så fall ska betala för, säger Marianne Stålheim.

Stöttar varandra genom nätverk

■ Fler kvinnor blir säkerhetssamordnare

NÖDINGE

Fler kvinnor har hittat till yrket.

Det har skapat utrymme för ett kvinnligt nätverk i Västra Götaland.

– Vi har samma funderingar. Nu ventilerar vi dem tillsammans, säger Charlott Klug, brotts- och säkerhets-handläggare i Ale kommun.

■ Yrkeskategorin är relativt färsk. Den har olika prioriteringar på olika orter, och därav varierar titlarna. En del är beredskapssamordnare, andra säkerhetssamordnare eller säkerhetsplanerare.

Behov av kompetensen har ökat i allehanda organisationer sedan lagen om extra ordinarie händelse kom 2002. Det har blivit fler jobb helt enkelt, och naturligt nog fler kvinnor i yrket.

– Yrkets karaktär lockar nog också kvinnor, gissar Pia Björemark, säkerhetssamordnare i Stenungsunds kommun. I den här regionen finns dessutom

utbildning vid riskhanteringsakademien i Mölnlycke.

Nätverket i Västsverige har kanske inte i huvudsak med kön att göra, mer med att det är just många kvinnor som är färskai yrket.

– Ingen tvekan om att det gamla gardet är män. Och det som är nytt för mig kanske de diskuterat sedan 1998, Pia Björemark.

Pia, Charlott Klug och Britt-Marie Stiller, Lilla Edet, kände att det inte fanns utrymme för att diskutera det de funderade över under regionala träffar.

– Män med mångårig erfarenhet tar lätt över i diskussionerna. Vi kände att vi nya tjejer behövde träffas vid sidan av för att backa upp varandra och ha ett forum där vi kan ställa frågorna som kan kännas "dumma" i ett större sammanhang, säger Charlott Klug.

Sagt och gjort. Nu ingår elva tjejer i nätverket. De jobbar i huvudsak inom kommun, men även representanter från näringslivet finns med.

Säkerhetssamordnaren är ofta ensam i yrket i sin organisation. Det bidrar givetvis till behov av ett externt nätverk.

– Två gånger om året har representanterna från regionens 49 kommuner träffar genom länsstyrelsens försorg, men det här är en annan sak. Här kan vi välja vad vi vill diskutera och prata mer informellt, säger Charlott Klug.

Och medlemmarna i nätverket påpekar att de inte har några problem med sina manliga kollegor:

– Vi ska inte klanka på dem, de är jättebra, säger Britt-Marie Stiller.

Den här gången träffades sex kvinnor i Nödinges medborgarkontor i Ale kommun.

Aktuella frågor?

– Pandemi, anlagda bränder. Hur vi ska få ihop hårda och mjuka frågor, exempelvis balansen mellan kameraövervakning och människan bakom buset, säger Charlott Klug.

PER LARSSON

Kvinnliga nätverket träffades i Nödinge, från vänster Lotti Klug, brotts- och säkerhets-handläggare, Ale, Britt-Marie Stiller, säkerhetssamordnare, Lilla Edet, Kristina Hedman, säkerhetssamordnare, Vänersborg, Pia Björemark, säkerhetssamordnare, Stenungsund, Madelene Andersson, säkerhetsplanerare, Trollhättan, Helen Wenneback, säkerhetsplanerare, Sahlgrenska universitetssjukhuset.

FOTO: PER LARSSON

Branden startade på julafton. Räddningstjänsten släckte men det tände igen. Branden på spisen spreds via fläkten till vinden där ventilationskanaler från flera fläktar gick samman.

FOTO: ANDERS CARLSSON, VK

Hyreshus totalskadat

■ Förhastat beslut låta vinden brinna av

VAD? Lägenhetsbrand

VARFÖR? Kastrull med olja tog eld.

■ Under julhelgen 2008 eldhärjades ett stort flerfamiljshus i Umeå. Branden fick snabb spridning över vinden och spred sig senare ner till underliggande lägenheter via ytterväggarna. Byggnaden blev totalskadad.

En bidragande orsak till brandspridningen var att vinden helt saknade avskiljningar samt att isoleringen på vinden bestod av träspån.

Dessutom var ytterväggarna i fyravåningshuset delvis utförda av brännbart material med en luftspalt som saknade avskiljning i bjälklagen.

Klockan 16.24 på julafton larmades räddningstjänsten om en lägenhetsbrand. En kast-rull med olja hade fattat eld och branden hade spridit sig till fläkten och några köksskåp ovanför spisen.

Lägenhetsinnehavaren larmade räddningstjänsten efter att själv ha misslyckats med att släcka branden.

Brandpersonalen konstaterade att ingen människa fanns kvar i lägenheten och kunde snabbt slå ner lågorna. Därefter bekämpades glödbänder bakom skåpen och brandspridning undersöktes med värmekamera.

Bedömningen på plats var att det inte förelåg någon risk för brandspridning varför räddningstjänsten avslutades och lägenhetsinnehavaren informerades om sitt bevakningsansvar.

Ingen ytterligare kontroll genomfördes men innan brandpersonalen lämnade platsen placerade de ut en så kallad larmväska i lägenheten. Den larmar direkt räddningstjänsten i händelse av en eventuell återantändning. Sista fordon lämnade platsen klockan 18.00.

Klockan 00.45 på natten mot juldagen larmades räddningstjänsten åter om brand på samma adress. Denna gång brann det kraftigt på vinden till den ena delen av den stora U-formade byggnaden.

Innan brandmännen ens hunnit resa maskinstegen mot taket på fyravåningshuset hade

branden spridit sig till vinden på den mellersta huskroppen. Strax därefter brann det också från taket till den tredje byggnadsdelen.

Efter håltagning på en ännu oskadad del av taket kunde brandpersonalen konstatera att det fanns en krypvind av trä men med ett betongbjälklag ner mot de översta lägenheterna.

I samråd med räddningschef i beredskap beslöt räddningsledaren att låta vinden brinna av under kontrollerade former.

Beslutet grundade sig delvis på att det inte fanns tillräckliga resurser för att genomföra en aktiv släckinsats mot vinden samtidigt som en sådan insats skulle medföra omfattande vattenskador i byggnaden.

Någon gång vid 02.30-tiden började branden sprida sig neråt mot underliggande lägenheter. Brandspridningen skedde huvudsakligen via fasadväggarna. Den bekämpades med bland annat vatten från så kallade stålspett.

Klockan fem på morgonen inträffade den första övertändningen i en lägenhet. Det kom att bli flera.

När räddningstjänsten avslutades klockan 11.00 den 26 december var sju lägenheter på plan fyra helt utbrända. Övriga lägenheter på samma våningsplan hade varierande brandskador. Vissa av lägenheterna på plan tre hade mindre brandskador medan övriga lägenheter i byggnaden var rökskadade.

En fördjupad olycksundersökning för att beskriva brandförloppet och räddningstjänstens insats gjordes senare av förvaltningens personal. Den är mycket öppen och självkritisk och visar klart att den andra branden var en följd av den första.

Vid branden på spisen i lägenheten på översta våningen hade brand i fett och avlagringar uppenbarligen spridit sig till en samlingslåda på vinden där ventilationskanaler från flera spisfläktar gick samman.

Utrymmet där samlingslådan fanns var mycket trångt och endast åtkomligt från taket. Tyvärr blev det inte kontrollerat i samband med den första branden.

När branden väl fått fäste uppe på den trånga krypvinden

5

ERFARENHETER

1 Den väska med larmutrustning som brandförsvaret i Umeå har sammanställt för efterbevakning av brandplatser finns beskriven i senaste upplagan av 90 sekunder. Den innehåller bland annat tre rökdetektorer som via radio eller ett telefonjack kan kopplas direkt till brandstationen. Tyvärr placerades ingen av detektorerna uppe på krypvinden.

2 Behovet av en grundlig och mycket noggrann undersökning innan räddningstjänsten avslutar sin insats och lämnar platsen kan inte nog betonas. Att förlita sig enbart på värmekamera är inte tillräckligt. Men det är lätt att vara efterklok.

3 Avsaknaden av sektioneringar uppe på krypvinden förhindrade alla möjligheter att begränsa takbranden.

4 Beslutet att låta taket brinna bort under kontrollerade former var förhastat. Luftspalter och brännbara byggnadsdelar i fasaden spred branden neråt i byggnaden. Ritningsunderlag borde ha inhämtats i ett tidigare skede.

5 Rutinerna för stab respektive ledning på skadeplatsen bör ses över. Om en stab hade upprättats i ett tidigt skede hade stödet till räddningsledaren förhoppningsvis blivit effektivare.

gick den inte att hejda. Trots att den sträckte sig över alla tre huskropparna och omfattade mer än 2 000 kvadratmeter var den inte sektionerad på något sätt.

Tvärtom stod den på något ställe i öppen förbindelse med en av lägenheterna på våningen under.

Beslutet att låta vinden ovanför det översta bjälklaget brinna av var uppenbarligen förhastat. Den 40 år gamla byggnaden visade sig ha utfackningsväggar som var delvis utförda av brännbart material.

Ytterväggarnas konstruktion bestod inifrån av gips, isolering och asfaboard med regler av trä. Ytterst fanns en fasadbeklädnad av tegel. Mellan utfackningsväggen och fasadbeklädnaden fanns på många platser en luftspalt som passerade alla bjälklag. Det var via dessa som branden spred sig neråt i byggnaden.

Artikeln bygger på en fördjupad olycksundersökning av Magnus Lundqvist, Umeå brandförsvär & säkerhet

Vattendykare räddade kvinna

VAD?
Dykning, livräddning

VARFÖR?
Bil över kajkant

■ En kvinna, 79 år, skulle besöka bekanta som bodde vid hamnen i Färjestaden på Öland.

Hon hade nedsatt rörelseförmåga och använde normalt käpp/rullator. Bilen hon körde var relativt ny och utrustad med automatväxel.

Det regnade kraftigt och kvinnan kom vilse bland byggnaderna vid hamnen. Ett betonghinder var flyttat och kvinnans bil hamnade med framänden i vattnet. Olyckan uppmärksammades av några vittnen som ringde 112. Klockan var då 12.36.

Under tiden gled bilen ner i vattnet och flöt sakta iväg allt längre ut i hamnbassängen. När kvinnan vevade ner en vindruta och försökte öppna ena framdörren vattenfylldes bilen snabbt och försvann med nosen först under ytan.

Ett av vittnena hoppade i vattnet och gjorde ett försök att få upp kvinnan. Men på grund av ovana och nedkylning klarade han inte av att komma ner till bilen. Vattentemperaturen var vid tillfället cirka 12 grader.

Deltidskåren i Färjestaden fick larmet klockan 12.38 och kvitterade det 12.41. Påklädning av två ytlivräddare tog ytterligare tre minuter i anspråk och utryckningen skedde 12.44.

Larm om vattendykare nådde räddningstjänsten i Kalmar 12.39. Sex minuter senare meddelade de att de var på väg.

Ytlivräddarna från Färjestaden var först på platsen och tog sig med hjälp av en räddnings-

Vattendykare på väg att rädda kvinnan i bilen.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

bräda snabbt ut till den sjunkna bilen. Där kunde de konstatera att den stod på hjulen på botten cirka 20 meter från kajkanten.

Djuget var ungefär tre meter men då dräkternas flytförmåga var för stor hade brandmännen ingen möjlighet att ta sig ner till bilen.

Uppgiften blev att markera platsen och invänta räddningsdykarna från Kalmar. Dessa anlände 12.52, knappt 16 minuter efter det första larmet till SOS Alarm. Sedan gick det snabbt.

På mindre än två minuter var kvinnan uppe och under vård av sjukvårdspersonal från två ambulanser som var på plats.

Hon visade först inga livstecken men sjukvårdsinsatsen var framgångsrik och kvinnan överlevde utan fysiska skador. Hon har emellertid inget minne av olyckstillfället.

Innan räddningsdykarna återvände till Kalmar hjälpte de bärgningspersonalen att fästa några linor så att personbilen kunde lyftas upp ur vattnet.

4 ERFARENHETER

1 Olyckan orsakades av att kvinnan av misstag körde sin bil utför den sluttande kajkanten. En bidragande orsak var avsaknaden av skyltar och trafik hinder.

2 Förberedelse tiden på räddningsstationerna för denna typ av insatser är relativt lång. Att klä på sig en våtdräkt eller en så kallad överlevnadsdräkt i ett krångande fordon är inte så lätt.

3 Om man överhuvudtaget ska försöka fridyka med överlevnadsdräkt krävs att den är ordentligt tömd på luft. Därtill behövs omfattande utbildning.

4 Det är helt klart att räddningstjänstens och ambulanssjukvårdens gemensamma insatser räddade livet på kvinnan.

Artikeln bygger på en olycksrapport av Anders Sporrang och Mikael Gard, Räddningstjänsten Öland

4 ERFARENHETER

1 En vattenfylld pool innebär lockelse på både människor och djur. Den måste därför vara väl inhägnad eller på annat sätt skyddad mot drunkningsolycka.

2 En tunn plasthinna över vattenytan är definitivt inget skydd utan snarare ett hinder för den som trillar i vattnet.

3 En belysning med rörelsevakt som tänds då någon rör sig i närheten kan vara ett bra skydd även vintertid då poolen är tömd på vatten.

4 Det finns även en sorts poolvakter som känner rörelser i vattnet och ljuder då någon badar eller trillar i.

hamna i vattnet var ytan täckt med en svart plastfilm.

Förmodligen är det den tunnast plasthinnan som har lurat hästen så att den hamnat i vattnet. Det är lätt att föreställa sig vilken lockelse den flytande plasten kan vara på ett barn i förskoleåldern.

Efter en olycksundersökning av Markus Blåder, Räddningstjänsten Höör

Häst räddades ur bassäng

■ Räddningstjänsten i Höör har god erfarenhet och beredskap för olika typer av djurräddning.

Bärga en häst som gått ner sig i en vattenfylld swimmingpool i en villaträdgård var därför inte något större bekymmer.

Poolen var helt vattenfylld. Området var inhägnat med ett staket men olyckligtvis stod en grind öppen. För att isolera och hindra löv och annat skräp att

**Fler erfarenheter på
www.tjugofyra7.se**

■ På vår hemsida finns fler artiklar om erfarenheter som inte varit publicerade i tidningen.

Syrgasflaska exploderade i bostad

VAD?
Lägenhetsbrand

VARFÖR?
Explosion i syrgasflaska.

■ En äldre handikappad man bodde med sin hustru i ett tvåvånings parhus med fyra lägenheter. Inom bostaden förflyttade mannen sig normalt i rullstol. Han hade andningsproblem och var ständigt i behov av extra tillskott av syrgas.

För syrgasförsörjningen fanns två system.

Dels lätta portabla syrgasflaskor av aluminium med ytterhölje av kompositmaterial. De hade ett fyllnadstryck om 200 bar.

Dels en fast installerad syrgaskoncentrator som höjer luftens syrehalt till 90-95 procent.

Vid tillfället satt mannen i sin rullstol och skulle byta en portabel lättviktsflaska.

När han öppnade ventilen tog det plötsligt eld. Mannen försökte kasta ut den brinnande flaskan genom en altandörr. Det misslyckades.

I stället lyckades mannens hustru få ut sin rullstolsburne man genom entrédörren. Strax därefter uppfattade de båda att det blev en kraftig explosion inne i lägenheten. Branden accelererade snabbt.

När räddningstjänsten kom fram slog det ut rök och lågor från altandörren. Mannen och hans fru mötte utanför och kunde informera om att inga människor fanns kvar i lägenheten.

Däremot stod det kvar en korg med fyra syrgasflaskor kvar strax innanför entrédörren. Där kunde rökdykarna snabbt få tag i dem. Därefter släckte de branden.

Den sprängda syrgasflaskan hittades tom på golvet i vardagsrummet. Den var inte upplåst utan hade bara ett cirkulärt hål på sin mantelyta. Det tyder på att godset blivit försvagat av en sticklåga från ett syrgasläckage på annan plats.

Den skadade lättviktsflaskan med syrgas var tillverkad

i Tjeckien på uppdrag åt AGA. Flaskan har undersökts men resultatet har inte redovisats.

Ingen person skadades. Paret hann ut innan branden blev för stor och det gick håll på syrgasflaskan. Brandlägenheten fick svåra brand- och rökskador. Intelligande lägenheter klarade sig relativt oskadade.

Artikeln bygger på en olycksundersökning av Ulf Berg-holm, Storgöteborg

5 ERFARENHETER

1 Räddningstjänsten Storgöteborg har gjort en omfattande uppföljning, tagit reda på vilka regler som gäller och vilken risk syrgasanvändning i bostad innebär.

2 Syrgas är inte en brännbar gas. Däremot bidrar förhöjd syrgashalt starkt till att öka förbränningshastigheten i andra bränslen.

3 En syrgasflaska som ramlar innebär därför en stor risk för räddningstjänstens personal.

4 I Storgöteborg finns cirka 250 patienter som har syrgasbehandling i sin bostad. Motsvarande siffra är i Halland 80 personer. Omsättningen är hög och informationen om deras adresser blir snabbt inaktuell.

5 Sjukvården är noga med att informera sina patienter om riskerna med syrgasbehandling i hemmet. De ser också till att det sätts upp en skylt på insidan av dörren. Däremot är det av sekretessskäl mera känsligt att placera en varningsskylt på utsidan av dörren.

Ulf Erlandsson, brandingenjör, medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av rapporter ur MSBs brand- och olycksutredningsprogram. Erlandsson tar gärna emot synpunkter och tips.

KONTAKT

Ulf Erlandsson
tel 070-542 92 51
epost: ulf.erlandsson@msbmyndigheten.se

"Vi ser fram emot att få gränserna rättsligt prövade"

KONKURRENSLAGEN

Som huvudargument till varför Regeringens tanke om en förändrad konkurrenslag skulle vara felaktig användes Brandskyddsföreningens VD Göran Schnell. Vars ståndpunkt sammanfattades med att det var onödigt att belasta rättsapparaten med en sådan lagändring. Han stödde där- efter sina argument med mo- tivet att, lagen om skydd för olyckor träder in så kan bara den lokala räddningstjänsten lära ut vissa saker.

Tanken bakom lagänd- ringarna är att stat, kommun, landsting eller annan juridisk person där staten, en kom- mun eller ett landsting har direkt eller indirekt ett domi- nerande inflytande över den juridiska personen, genom ägande, finansiell medver- kan, eller på annat sätt, där skall denna massiva upprä- ning inte få bedriva närings- verksamhet som snedvrider eller är ägnad att snedvrider konkurrensen.

Vi som bedriver näringsverk- samhet inom denna bransch stöter ofta på konkurrens- problem. Är det inte ett före- tag med ett betydande eko- nomiskt tillskott från statlig utbildningsverksamhet så är det staden X som i olika skep- nader, går ut och säljer kurser på så låga nivåer att det inte går att finansiera kursen utan någon form av ekonomiskt stöd. D.v.s. det blir omöjligt för de bolag som inte har nå- gon form av skattefinansierat stöd att konkurrera med de bolag som har denna stöd.

Det är just denna typ av verksamhet som framförs som det man från lagstifta- rens sida vill bekämpa och som anges i såväl den utred- ningen som föregick lagför- slaget, som i själva propo- sitionen. Att såväl stat, som kommun som landsting idag har ökat ekonomiskt tryck på sig har jag full förståelse för, men konkurrens måste ske på lika villkor. Lagstiftaren går till och med så långt att man exemplifierar områden där det finns extern försälj- ning från offentlig aktör, på konkurrensutsatt marknad.

Exempel som ges på sådana branscher där konkurren- sen är satt ur spel, är tekniska tjänster, försäljning av brand- skyddsutrustning, larmtjän- ster mm. Värder att notera att lagstiftaren har funnit den bransch vi arbetar inom, som varande en så snedvriden konkurrens att det användes som varnande exempel.

I artikeln som denna artikel är ett svar på, anges att om det nya lagförslaget går igenom kommer "det kan försvåra för den enskilde att leva upp till sitt ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor". I lagen om skydd mot olyckor är den enskildes ansvar endast en liten del. En enskild som öns- kar företa de åtgärder som er- fordras för förebyggande åtgärder kan få denna kompe- tens hos såväl statlig/kom- munal organ, som hos en privat näringsidkare.

Ur ovan angivna artikel utläser i vart fall jag att det hävdas att den erforderli- ga kunskapen kan man som enskild inte få annat än av statlig/kommunal verksam- het. För det fall att min tolk- ning är riktig är detta ett mycket anmärkningsvärt påstående. Läser man se- naste numret av tidningen Brandskydd&Säkerhet, skri- ver Karsten Erichs på sid 19:

"I sammanhanget bör no- teras att de senaste sju brand- skyddsupphandlingarna in- om landstinget, samtliga i konkurrens med bland annat räddningstjänsten, vunnits av privata företag!"

Väl värt att notera är att det är olika regelverk för offentlig upphandling och vad jag skri- ver om i denna artikel, men likväl är det ett faktum som klart visar att det inte finns substans bakom argument av typen att det endast är stat/ landsting och kommun el- ler deras bolag som har erfor- drad kompetens.

Sammanfattningsvis kon- stateras att vi vill med detta inlägg göra rösten hörd för al- la de företag som värnar den fria marknaden och som ser fram emot att få gränserna rättsligt prövade.

JOHAN WESTMAN SSTC AB

Innan nästa allvarliga kris drabbar oss måste vi ha en nationell operativ ledning som har mandat att handla snabbt och självständigt i statsledningens anda, anser Herman Westrup. FOTO: PER LARSSON

Kriser kräver tillfällig krismyndighet

KRISLEDNING

■ Vår nationella krisledning har sannolikt förbättrats under senare år. Detta gäller främst den strategiska rollen. Chefstjänstemannen Chris- tina Salomonson har gett re- geringskansliets krisorgani- sation stadga och förmåga att snabbt agera vid stora kata- strofer utomlands och när det gäller övergripande hantering i Sverige.

Vad jag och många andra, bland annat Riksrevisionen, är mycket oroliga för, är att reger- ingen inte operativt kan han- tera plötsliga, stora tvärsekti- riella stora katastrofer.

Myndigheten för samhälls- skydd och beredskaps uppgift är att leda arbetet för ett starkt samhällsskydd, vilket inne- fattar allt från vardagsolyckor till krig. Man ska kunna ge ett samlat stöd till hela samhället och vara en stödjande funktion gentemot andra myndigheter, som behåller sitt eget ansvar ("ansvarsprincipen"). Därvid ska samordning av aktörer- na vara den viktigaste uppgif- ten. Det är dock en fråga om att "verka för" en "samordning ge- nom samverkan".

Tidigare av mig redovisat scenario i massmedia: "En ganska oväntad storm kom- mer in en lördagskväll i slutet av november. Den är kraftigare än "Gudrun" 2005 och berör främst Mälardalen inbegripet bland annat Stockholm.

På nationell nivå uppstår, framförallt inledningsvis, svå- righeter att leda krisen. Be-

slutfattare upplever osäker- het, tidspress och stress. Av ti- digare erfarenheter vet man att myndigheter även under lugna förhållanden är mycket obenägna att samordnas. En myndighetschef tar inte gär- na snabba order av en annan myndighetschef (försvars- ministern och statssekreteraren i FÖD i Sälen 2007).

Svårigheten för MSB är tyd- lig. För att snabbt kunna sam- ordna andra myndigheter i en krigsliknande miljö krävs in- ledningsvis en "samordning genom befäl" (order).

Riksrevisionen framför på DN Debatt (2008-06-12) att "regeringen inte kan hante- ra samhällskriser". En viktig förklaring är att regeringens styrning är för svag och dåligt samordnad. Riksrevisionen menar "att det är en uppenbar brist, att lagstiftningen i dag inte medger att regeringen kan utse en myndighet, som får ansvar för operativ krisledning på nationell nivå, inte ens om samhällets nödvändiga funk- tioner hotas." Riksrevisionens styrelse "föreslår att regering- en ges möjligheter genom undantagslagstiftning att vid ex- trem situationer utse en myn- dighet på nationell nivå, som leder samhällets operativa in- satser. En möjlighet som inte finns i dag" (2008-10-28). De- ta skulle innebära att den ope- rativa ledningen (ledaren) får ett tidsbegränsat mandat.

Det finns nu en stor risk för att massmedia framtvingar att statsministern blir både

strategisk och operativ leda- re, vilket strider mot vår för- valtningsmodell och kravet på snabbhet.

Vårt lands operativa ledning måste bestå av professionella personer, vältränade med spe- ciella kunskaper och förmågor, som tar lång tid att förvärva.

Ledningen måste snabbt kunna koordinera, prioritera och efterhand avdöma själ- va hanteringen inom aktu- ella geografiska området. En sådan ordning i fred är något osvensk, men kan i inledning- en av en kris vara direkt avgö- rande för att minska död och mänskligt lidande.

Statsrådsberedningen i re- geringskansliet är en olämplig och oacceptabel plats för en operativ ledning. När den operative ledaren kallar bör höga företrädare för de berör- da samhällsfunktionerna, när- ringslivet och organisationer- na infinna sig i en kommande anläggning i Stockholmsom- rådet, inrymmande en krisled- ningscentral.

Sedan tidigare katastrofer vet man att vi svenskar inte godtar senfärdighet. Innan vi har en nationell funktionsmäs- sig ledning, kan en ny allvarlig kris drabba oss. Det måste då finnas en operativ ledning som har mandat att handla snabbt och självständigt i statsled- ningens anda.

HERMAN WESTRUP
F d nationell övningsledare
i Svenska kyrkan

Varför gör inte MSB mer för att kräva sprinkler?

SPRINKLER PÅ ÄLDREBOENDE

■ Den 28 oktober handlade Uppdrag granskning på SVT om brandskydd i äldreboenden. En miljö som nog alla vi som arbetar med brandskydd har stött på i vårt arbete, och de flesta av oss har nog också reagerat på den låga nivån på brandskyddet. Jag tycker att programmet på ett bra sätt både belyser det byggnadstekniska brandskyddet (och det som saknas) och alla de som drabbas av en brand på ett äldreboende.

Exemplet som belystes i programmet visar hur många som drabbas: Utöver den omkomne var det flera skadade i samma byggnad. Två personer i personalen var nära att få sätta livet till och förutom akuta fysiska vårdbehov kommer de att bära på en fruktsvärd upplevelse i resten av sitt liv, efter att helt utan skyddsutrustning och rökdykarutbildning försökt rädda liv i en miljö endast rökdykare bör vistas i. Räddningstjänstens personal fick också, ännu en, betungande upplevelse att lägga till många likadana med den lika betungande insikten att det antagligen inte var sista gången heller. Och så ska vi inte glömma de anhöriga som förlorade en kär person.

Är det inte märkligt att brandskyddet i alla dessa, och alla andra former av vårdanläggningar och alternativa boenden, sätter sitt största hopp till

personalen som då förväntas förvandlas till supermänniskor som ska utföra rökdykning utan vare sig skyddsutrustning, rökdykarutbildning, övning, fystester, fysträning och så vidare och så vidare? I det aktuella fallet hade de inte ens fungerande släckutrustning eftersom de inte kunde få loss säkringen på handbrandsläckaren.

Hade en utbildad, övad, fystestad, fystränad och skyddsklädd rökdykare ens gått in i den brinnande brandcellen under sådana omständigheter? Om vi ska fortsätta att så kraftigt hänga upp chanserna att överleva en brand i dessa miljöer på vårdpersonalen måste vi nog genomföra kraftiga förändringar i rekryteringen av dem (samma fysiska intagnings tester som till räddningstjänsten), se över deras skyddsutrustning, utbilda dem till rökdykare, anställa mer nattpersonal så att de får ihop erforderlig arbetsgrupp, ge dem gymnastiksal och inte minst höja deras löner. Det borde vara i jämförelse med det man ska beräkna kostnaden för att sprinkla alla dessa lokaler, både vid nybyggnad och retroaktivt.

I programmet intervjuades flera personer som i sitt arbete har sakkunskap och/eller beslutsamhet om ansvar i denna fråga. Jag tycker att både räddningstjänst och Brandskyddsföreningen (Göran Schnell) klart och tydligt la fram både

Sprinkler (eller motsvarande skydd) måste krävas enligt lag i lokaler för personer som har små förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet, både vid nybyggnad och retroaktivt, anser Mattias Delin, Föreningen för brandteknisk ingenjörsvetenskap.

problematiken och hur det kan förbättras avsevärt. Ordet "u-land" var väl valt. Till och med MSB (Patrik Perbeck) var enig om den erforderade åtgärden när han sa: "Man behöver sprinkler i den här typen av boende". Så varför gör inte MSB något åt de befintliga byggnaderna då? Gott och väl att Boverket förhoppningsvis kommer att kräva sprinkler vid nybyggnad, men de flesta byggnaderna finns ju redan. De två kommunpolitikerna valde ett tydligt reaktivt spår och efterlyste tvingande lagstiftning. De borde nog få det.

Varberg lyftes fram som en udda företeelse: De hade själva kommit till insikt om allt detta. Inte nog med det, de hade själ-

va sprinklat 95 procent av sina äldreboenden. Hur är det möjligt? Har inte deras kommunpolitiker samma problem att brottas med som Nybros och Uppsalas? Jag tror att de helt enkelt tänkte annorlunda, och det är nog vad som krävs.

Inom styrelsen för Föreningen för brandteknisk ingenjörsvetenskap BIV (www.sfpebiv) anser vi att sprinkler (eller motsvarande skydd) måste krävas enligt lag inom lokaler för personer som har små förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet, både vid nybyggnad och retroaktivt. Detta omfattar inte bara äldreboenden utan många olika vårdlokaler och boenden.

MATTIAS DELIN
Ordförande i Föreningen för brandteknisk ingenjörsvetenskap BIV

PATRIK PERBECK
Chef för enheten för brandskydd och brandfarlig vara, MSB

Sprinklerkrav en politisk fråga

■ MSB (och tidigare Räddningsverket) har sedan 2002 arbetat för krav på sprinkler i särskilda boenden för äldre. Motiven är att traditionella krav på larm, bemanning och byggnadstekniskt brandskydd inte har ansetts vara tillräckligt. Detta i kombination med de snabba brandförlopp som idag kan bli följden har gjort att MSB ansett att någon form av aktivt släcksystem behövs om de boende är oförmögna att själva utrymma och inte kan få hjälp av utbildad perso-

nal kort tid efter utlöst brandlarm. MSB/Räddningsverket har både nationellt och internationellt också drivit och samarbetat med övriga nordiska länder och brandmyndigheter i Europa kring dessa frågor, vilket bland annat redovisas på vår hemsida.

MSB ser mycket positivt på att Boverket nu för in krav på sprinkler i särskilda boenden för äldre i de kommande byggreglerna. MSB ser detta som ett mycket viktigt första steg

mot det som Räddningsverket och nu MSB kämpat för i många år, dvs. ett bättre brandskydd i vård- och äldreboenden.

Genom de tillkommande kraven på sprinkler i nya äldreboenden kommer det också att bli något lättare att motivera att det är skäligt att med stöd av 2 kap 2 § lagen om skydd mot olyckor kräva sprinkler i befintliga äldreboenden. För att fullt ut få genomslag för kravet på sprinkler i alla befintliga äldreboenden skulle

det dock behövas tvingande regler på området. MSB saknar idag helt bemyndiganden att utfärda tvingande regler på brandskyddsområdet. Frågan om uttryckliga krav på sprinkler i våra befintliga äldreboenden är således en politisk fråga för riksdag och regering att ta ställning till.

Bilarnas "fartfel" bakom olyckor

DEN ENSKILDES ANSVAR

■ Som andrahandsläsare glädde det mig att äntligen se några rader om bilarnas "konstruktionsfel" när det gäller motorstyrka och därav orimliga fartresurser.

Om upp till två av fem dödsfall i trafiken beror på detta är "felet" sannolikt den enskilt största orsaken till dödsolyckorna – och därom talas ej!

Att motorjournalister – racerförare undermåligt och bristfälligt omskolade – ska uppmärksamma "felet" kan knappast förväntas. Men att alla politiker (inklusive Gröna bilister), vilka formulerar miljöbils kriterier inte upptäckt "felet" synes oförklarligt.

En bil med "felet" avhjälpt borde vara högentressant för trafiksäkerheten, bilköpare, försäkringsbolag och politiker vilka beslutar om regler och pålagor – och ett krav för färskas körkorts innehavare.

I dessa sammanhang är min fråga om blåljusanställda har möjlighet eller skyldighet att rapportera om det är uppenbart att bilens prestanda synes vara tyngsta faktorn som olycksorsak – eller är frågeställningen även här ny?

BOO WASTHOLM

Välkommen att tycka till!

■ Alla är lika välkomna att delta i debatten. Men skriv kort, max 3 500 tecken (inkl mellanslag).

E-post:
minasikt@tjugofyra7.se

Postadress:
Min Åsikt, Tjugofyra 7,
L 257, 651 80 Karlstad.
Manusstopp för nästa nr: 3 februari.

Olyckshändelser bakom dödsbränder

Utredningarna av de svåra dödsbränderna i höstas i Rinkeby respektive Staffanstorp börjar nu bli fär-diga.

Några misstankar om brott finns inte.

■ Vid branden i Rinkeby omkom en kvinna och sex barn när de försökte utrymma genom ett rökfyllt trapphus. En öppen dörr till en brinnande lägenhet på bottenvåningen bidrog starkt till att sprida rök och värme.

Utredningen visar att branden startade i några textilier som hamnat ovanpå den star-

ka lampan till en så kallad upplightlampa. Trots att det fanns många människor i bostaden upptäcktes inte händelsen i det tillstängda rummet förrän branden hunnit få ordentlig fart.

Allt intresse koncentrerades till en dator som slocknat sedan en säkring utlöst. När dörren till brandrummet slutligen öppnades slog lågor ut och hindrade de boende att stänga den igen. Vid utrymningen förblev även dörren mot trapphuset öppen med förödande resultat för andra som bodde i samma uppgång.

Vid en nattlig villabrand i

Staffanstorp någon vecka senare omkom en mamma och fyra minderåriga barn på grund av giftig brandrök. En bärbar dator som stod i en säng misstänks ha orsakat branden. Datorn och en del av bäddutrustningen har undersökts av expertis vid SKL.

Undersökningen är färdig men polisen vill ännu inte avslöja resultatet. Men liksom vid branden i Rinkeby betonar polisen att det inte finns någon misstanke om brott i samband med någon av de tragiska bränderna.

ULF ERLANDSSON

MSBare europeisk ordförande

■ Sverige och Mette Lindahl-Olsson, MSB, har utsetts att under 2010 vara ordförande i European forum for Disaster Risk Reduction, ett europeiskt samarbete kring naturolyckor.

Alla länder som skrev under Hyogodeklarationen och FNs handlingsplan 2005, vilket 168 länder gjorde, ska senast 2015

ska bland annat ha en nationell plattform för naturolyckor.

Mette Lindahl-Olsson ska leda det europeiska samarbetet för kunskapsutbyte.

– Kul, det händer mycket inom området. Vi kommer ansvara för ett möte i Sverige under nästa höst, säger hon.

Hyogodeklarationen innebär att naturolycksfrågorna ska prioriteras på alla nivåer i samhället. Det handlar om att

identifiera risker, uppbyggnad av kunskap och riskmedvetenhet, förebyggande av risker samt beredskap.

Sveriges plattform antogs 2007 och samordnas av MSB. Ytterligare tolv länder i Europa har etablerade plattformar, det är Bulgarien, Frankrike, Italien, Makedonien, Monaco, Polen, Ryssland, Schweiz, Spanien, Tjeckien, Tyskland och Ungern.

FLEXLIFE.se

Rekrytering • Remiss • FR • Search

Teamchef

Vi söker dig som kan lägga kraft bakom orden trygghet, säkerhet och omtanke.

Som teamchef leder och ansvaret du för verksamheten vid ett av räddningstjänstens tre geografiska team i Skåne. Sista ansökningsdag är 13/12, men skicka gärna in din ansökan snarast, vi intervjuar löpande.

Räddningstjänsten Skåne står för trygghet, säkerhet och omtanke. Vi arbetar för att få en jämnare fördelning och ökad mångfald för att spegla samhället i stort. Läs mer om oss på www.rsgbg.se

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SKÅNE
Räddningstjänsten Skåne är en del av Räddningstjänsten Skåne

För mer information om tjänsten och för att söka, vänligen besök vår hemsida www.flexlife.se. Kontaktperson Ulrika Skovell tel 031-60 96 38.

Nyutgivet från MSB

Rapporter, broschyrer, läromedel med mera som MSB ger ut. Där inget pris anges är publikationen gratis. Senaste utgivningarna:

Elektricitet och bränder

Elfel är vanlig orsak till bränder, men ofta görs ingen djupare undersökning. David Widlund, elektriker och brandingenjör i Södertörn har skrivit boken med syfte att sprida kunskaper och erfarenheter om elektriska brandorsaker. Innehåller många praktiska exempel, kunskapskälla för brandutredare.

Best nr: MSB 0084-09. **Pris:** 200 kr.

International CEP Handbook 2009

Krisberedskap från Albanien till Uzbekistan. Handbok på engelska med sammanställning över krisberedskapsplanering i 50 länder ingående i Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC).

Best nr: MSB 0039-09.

Transport av farligt gods

Övergripande information om regler för transport av farligt gods på väg och järnväg.

Best nr: MSB 0070-09. **Pris:** 30 kr.

Skador bland äldre i Sverige

Personer över 65 år är överrepresenterade i olycks- och skadestatistiken. Den här rapporten visar statistik över skador som drabbar äldre personer.

Best nr: MSB 0067-09.

Samhällets säkerhet

Studiematerial avsett för gymnasieskolan om Sveriges säkerhet. Materialet tar upp fyra huvudområden: olycksskydd, krisbered-

skap, Sveriges försvar och Sverige i världen.

Best nr: MSB 0022-09

Lärohandledning/ Samhällets säkerhet

En lärohandledning till boken "Samhällets säkerhet". Behandlar ett studiematerial om Sveriges säkerhet. Materialet tar upp fyra områden: olycksskydd, krisberedskap, Sveriges försvar och Sverige i världen.

Best nr: MSB 0072-09

Brandsäkerhet i flerbostadshus

Broschyren som kortfattat beskriver vilket ansvar för brandskyddet olika parter har. Riktat sig till hyresvärdar, bostadsrättsföreningar och andra som äger eller förvaltar flerbostadshus. I broschyren också ett löslblad som kan kopieras och delas ut till hyresgäster.

Best nr: MSB 0090-09

Skydd mot brand

Läroboken Skydd mot olyckor av Cecilia Uneram, räddningsschef i Västra Sörmland, från 2003 har omarbetats och bytt namn. Boken har bland annat anpassats till lagen om skydd mot olyckor. Har varit efterfrågad i utbildning på MSBs skolor och i stöd vid preparandutbildning på hemorten.

Best nr: MSB 0109-09. **Pris:** 150 kr.

Att komma hem från internationella insatser

Åttasidig broschyr med råd hur man återgår till vardagslivet.

Best nr: MSB 0065-09

Säkerhet i vardagen

Broschyr i fickformat med checklista för din säkerhet inomhus.

Best nr: MSB 0080-09

Stress- och krishantering vid internationella insatser

Broschyr för ökad kunskap om hur man hanterar stress och vad som görs vid situationer som ger stressreaktioner. CD med avslappningsträning ingår.

Best nr: MSB 0064-09

Gasol för hem- och fritidsmiljö

För privatpersoner. Information om gasolens egenskaper och vägledning hur du ökar säkerheten vid användning.

Best nr: MSB 0057-09

Samverkan..vid hot om suicid

Rapport med exempel från Jönköpings län som tar upp samverkan mellan polis, sjukvård, SOS Alarm och räddningstjänst. Har tidigare givits ut av Räddningsverket.

Best nr: MSB 0088-09

Tactics, command, leadership

Engelsk version av läroboken taktik, ledning, ledarskap från 2005 av Stefan Svensson, Erik Cedergårdh, Ola Mårtensson och Thomas Winnberg.

Best nr: MSB 0068-09. **Pris:** 280 kr.

Engelsk information om MSB

Åttasidig broschyr på engelska som presenterar MSB.

Best nr: MSB 0038-09

SÅ HÄR BESTÄLLER DU

Ange beställningsnummer samt din adress. **Fax:** 010-240 56 05.

E-post: publikationsservice@msbmyndigheten.se

Postadress: MSB publikationsservice, L 124, 651 81 Karlstad.

Det går också att beställa, alternativt ladda ner, via MSBs hemsida, www.msbmyndigheten.se

Andra utgivare

Aktuella böcker från andra utgivare. Kan inte beställas från MSB.

Tröstebok

Om att finna tröst för sin egen sorg när en anhörig tagit sitt liv, genom att läsa om andra människors möten med sorg och hur de beskriver sin smärta.

Författare: Margaretha Zandén-Wigren, Peter Björk m fl.

Pris: ca 180 kr. **Best:** Columbusförlag 070-624 23 85, eller olika näthandlare.

Sorgens olika ansikten

Andra upplagan av titeln. Innehållet aktualiserat.

Författare: Ann-Kristin Lundmark.

Pris: ca 180 kr. **Best:** Columbusförlag 070-624 23 85, eller olika näthandlare.

Impotensmadrassen

Om det hemliga innehållet i produkter och inredning. Om överkänslighet mot miljögifter. Boken är en blandning av fakta och verklighetsbaserade berättelser.

Författare: Monica Kauppi. **Pris:** 185 kr.

Best: www.bokus.com

Stöd efter krasch

Stödbok som handlar om trafikskador och vilka stödresurser som finns efter en trafikolycka.

Författare: Jörgen Lundälv **Pris:** 169 kr. **Best:** info@meyers.se eller 026-10 75 50.

HELSINGBORG

Brandförsvaret söker Insatsledare

100% tillsvidare

Mer information: www.helsingborg.se/ledigajobb

76-7-44

Strålsäkerhetsmyndigheten söker Handläggare/tekniker till beredskapen

Vill du arbeta med myndighetens krisorganisation?
Vi behöver dig som både kan utveckla och förvalta det tekniska ledningsstödet och bidra till myndighetens utbildnings- och övningsverksamhet inom beredningsområdet.

Lige nu er vi tilfældet nok ved det tredje af de tre arbejder hos os
på www.strejkeforbudsloven.dk/forbudet.dk

En-åttiofem procent av befolkningen har ett annat språk än svenskt som modersmål. Språkets utveckling och språkbrukets förändring är ett av de viktigaste problemen för den svenska språket. Detta är ett av de viktigaste problemen för den svenska språket. Detta är ett av de viktigaste problemen för den svenska språket.

**Strål
säkerhets
myndigheten**

Bli en av oss!

Vi söker brandingenjörer

Riddningsgärden Storgbleborg står för trygghet, säkerhet och ordning i våra riddningsgärden och återbyggande skydd i våra sex medlemskommuner. Vi arbetar för att få en jämnare könsfördelning och ökad mångfald för att skapa samhället i stort.

Vi stöder breddningen för att våra lokals Årebybyggande enheter. De kommer att arbeta med handläggning av remisser, rådöverka i rådgivning vid samhällsplanering, gränslös plan- och bygglovsutredning, detalj i rådgivningsföretagets tillägs- och polykonstruktionsverksamhet, ha specialtjänstutrustning, driva projekt team prioriterade driftstöd och ge information och rådgivning till den allmänheten.

Såta ansökningsdag 18-december. Mer information om tjänsterna finns på vår hemsida www.rspg.se

PLANNING/DESIGN/CONSTRUCTION
 2000-2001: 100% (100%)

Bli en av oss!

Vi söker en stationschef och en enhetschef

Riksbankstjänsten Skogshälsöry står för trygghet, säkerhet och ambition inom riksbankstjänst och återbyggande skydd i våra sex medlemskommuner.

**Välkommer till ett av en jättens bordsbegränsning och ökad
inverkan till spegeln samhället i stort.**

Som stallonschef är du verksamhetsansvarig på en av
Riksidrotts förberedelser.

Som arbetschef kommer du att leda och ansvara för det löbeggande arbetet på ett av våra team.

Mer information om organisationen och tjänsterna finns på vår hemsida www.usab.se

PLACEMENTS-DÉPARTS STATIONNEMENT

Abstracts of the 2006 Annual Meeting of the American Society of Human Genetics

Länsstyrelsen i Uppsala län söker

Handläggare - Kärnkraft

till Enheten för samhällsskydd och beredskap

Ansökan senast den 22 december 2009

Läs mer om tjänsten på
www.karlstyrelsen.se/nyhets/ledarskifte

**LÄNDETJÄRNLINJA
HETTAJÄRNLINJA**

**Investigation of the
Psychological
and Behavioral**

Vil du påvirke brandskyddet i samfundet?

MSB söker Brandingenjör till Enheten för brandskydd och brandfarlig vara

Sista ansökningsdag 10 december

Läs mer på www.msbmyndigheten.se/jobb

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap – MSB – är en myndighet som samordnar allt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Vi arbetar med allt från vardagsolyckor till stora katastrofer.

Oense om ersättning för skogsbrand

■ Dåvarande Räddningsverket och Robertsfors kommun var oense om hur många räddningsinsatser som skogsbranden vid Bjännsjön i juli 2006 orsakade. Kommunen ansökte om ersättning på drygt 700 000 för en insats, vilket efter av-

drag för självrisk skulle ge 523 000. Räddningsverket ansåg att det rörde sig om sex insatser och beslutade att efter avdrag för självrisk att betala ut 19 000 kronor.

Robertsfors överklagade till Länsrätten i Värmland och ansåg fortfarande att det

handlade om en insats, i andra hand två insatser.

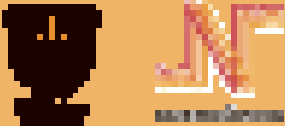
Länsrätten gick på kommunens andrahandsyttrande, och MSB har nu efter vis-sa avdrag räknat ut att kommunen ersättnings blir 272 000 kronor.

Det nya Kommunalförbundet för släckningstjänst i Östra Götaland söker

BRANDMÄN

En tillsvidareanställning och ett vikariat

För mer information:
www.enköpings.se eller www.habo.se

RÄDDNINGSTJÄNSTEN ENKÖPING-HÅBO

söker

Brandingenjör

Besök vår hemsida: www.rtjeh.se för vidare information

Eksjö kommun söker...

Säkerhetssamordnare

Läs mer om tjänsten på www.eksjo.se/ledigajobb

För mer information kontakta
räddningsschef
Michael Carlsson, tfn 0361-348 83
eller säkerhetssamordnare
Willy Andersson, tfn 0361-348 85

Räddningstjänsten Dala Mitt är ett kommunalförbund bestående av räddningstjänsterna i Borlänge, Falun och Säter. Tillsammans omfattar dessa kommuner ett invånarantal av ca 115 000. Näringslivet är mycket varierande med både tung industri, småindustrier, tjänstemannaföretag och högskoleverksamhet. Vi har från 2008 en ny organisation med fyra enheter: olycksförebyggande, räddningsenheten, olycksutredning och riskanalysenheten samt administrativa enheten.

Vi söker insatsledare/bakre stöd

Vi har behov av flera tillsvidareanställningar som insatsledare pga pensionsavgångar. Som insatsledare har du också funktion som räddningstjänstens bakre stöd för förbundets kommuner.

Mera information på finner du på www.dalamitt.se.

Ansökan skall vara oss tillhanda senast 2010-01-06.

Vi söker sommarvikarierande brandmän - kvinnor och män

Vi söker vi sommarvikarierande brandmän under ordinarie personellens sommarledighet.

Räddningstjänsten Skarpsjöberg står för trygghet, säkerhet och snabbt insatser inom räddningstjänst och förebyggande skydd i våra sex medlemskommuner.

Vi arbetar för att få en jämnare lönesituerad och ökad mångfald för att spegla samhället i stort.

Mer information om organisationen och tjänsterna finns på vår hemsida www.rtgbg.se

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SKARPSJÖBERG
Skarpsjö kommun, Skarpsjö kommun, Skarpsjö kommun

SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET VI SÖKER FYRA NYA MEDARBETARE TILL ENHETEN BEREDSKAP & SÄKERHET

Är du intresserad av att vara med och driva ett helhetsorienterat arbete med beredskap och säkerhet inom elförsörjnings- och dammsäkerhetsområdet? Gå in på www.svk.se/Lediga-tjanster och läs mer om respektive tjänst.

- > Informations säkerhetschef
- > Kvalificerad handläggare med samordningsansvar vad gäller beredskap och säkerhet för allkraftsystem.
- > Kvalificerad handläggare med inriktning på dammsäkerhet.
- > Kvalificerad handläggare med inriktning på säkerhets- och brandskydd.

Placeringen är Svanå Kraftförs nya kontor i Skarpsjöberg. Här du söker kontakt gärna med chefen Thorbjörn Eriksson, Fackliga företrädare är Agneta Petersson (SAC) och Göran Florsén (SST). Sista ansökan på www.svk.se 08-678 88 08.

Om du vill vara Svanå Kraftförs medlem kontakt oss senast den 4 december 2009. Erfarenhet av arbete med viktig infrastruktur i samhället så är våra tjänster säkerhetskritiska.

FOTO: ULF PALM, SCANPIX

Tillsynen behöver diskuteras

TIO FRÅGOR TILL

HELENA LINDBERG

MSB fyller snart ett år. Förväntningarna var stora när myndigheten föddes. Har man levt upp till dem? Generaldirektör Helena Lindberg tycker MSB mår bättre och bättre.

1 Vad är det viktigaste MSB gjort under året?

– Jag vill lyfta fram tre saker: mångfaldsplanen för räddningstjänsten, vårt arbete med att stödja samordningen i samband med pandemin, och att vi lyckats ge regeringen bra stöd i samband med ordförandeskapet i EU. Men egentligen är det en omöjlig fråga med vår breda och komplexa verksamhet.

2 Vad borde MSB gjort bättre?

– Sett till idealbilden kan allt bli bättre. Sett till våra förutsättningar har vi lyckats med det mesta. En stor utmaning är förmågan att lyssna

och vara lyhörd för andras verksamhet och samtidigt vara tydlig och rak och våga ta en konflikt.

3 Vilken är den närmaste stora uppgiften?

– De närmaste två åren har vi många stora övningar som vi ska planera och genomföra med en väldigt bred krets. Barents Rescue och Samö/KKÖ, båda under 2011, tillhör de största och med utmaningar i innehållet.

4 Hur ser du på polisens kritik om brister i Rakel?

– Kritiken har framförts i media av facket. MSB har en bra och ständigt pågående diskussion med Rikspolisstyrelsen. De här senaste synpunkterna är nog mer en intern polisangelägenhet. Men givetvis ska vi vara lyhörda.

5 MSB har fått ansvar för en satsning mot skolbränder. Vad bör MSB göra och hur ska bränderna minskas?

– Självklart är det viktigt att vi är drivande i samarbete med andra myndigheter. Vi arrangerar i dagarna en startträff för arbetet. För att minska brän-

derna krävs en mängd åtgärder och det krävs engagemang från många, inte bara räddningstjänst och polis.

6 I översynen av lagen om skydd mot olyckor föreslås trygghetsstyrkor. Hur ser du på det?

– Det är en knepig fråga som väcker fler frågor av både praktisk och legal karaktär. Om den som kommer till en olycksplats ska utöva en annan myndighets verksamhet så säger det sig självt att det finns en rad svårigheter. Vi tittar på det här när vi förbereder vårt remissvar.

7 Samma utredning anser att tillsynen är svag både i kommuner och länsstyrelser och det diskuteras behörighetskrav. Är det rätt?

– Jag tror det kan skapa nya problem med ökad byråkrati. Och hur ska man bedöma kompetensen? Det är nog inte så enkelt att utforma de behörighetsreglerna.

8 Behöver MSBs tillsyn också bli skarpare?

– Jag tror det är en fråga vi behöver diskutera det kommande verksamhetsåret, men jag vill inte föregå den

diskussionen med en bestämd åsikt.

Men du tycker ändå det behöver diskuteras?

– Ja.

9 Hur ser du på framtiden för den konkreta myndighetsutövningen?

– Det är ett av våra fokusområden för vår verksamhetsplanering. Vi ska fortsätta att utveckla vår förvaltning. Bland annat ser jag framför mig att enklare ansökningsförfaranden sköts digitalt.

10 Har MSB lyckats komma med något nytt, eller tror du många bara ser Räddningsverket, SPF och KBM i andra kläder?

– Den frågan bör nog ställas till utomstående betraktare. Men jag tycker vi är på god väg att etablera oss som MSB. Vi har beröringspunkter med stora delar av samhället och många har lärt känna oss. Influensan och den mediabevakning som följt med den har också hjälpt till att göra MSB bekant.

PER LARSSON